

Cena 1.50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
 Valja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
 Rokopisi se ne vračajo - Pošt. čok. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
 Oglasi po ceniku

V glavnih stvareh: v ljubezni do naroda in domovine, v poštenosti, v resnicoljubju, v boju zoper svoje nasprotnike smo in moremo biti vsi složni, a v drugih rečeh smo in hočemo biti svobodni.

Fran Levstik

Na ogled brezplačno! Obdržite!

Zdaj pošiljamo na ogled nadaljnjim novim po pet zaporednih števil (štev. 23/10. VI.—27. 8. VII. 1939), št. 26. od 1. julija s položnico. Teh številke ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo do te tednik naročili — zadostuje dopisnica — ali nakazali vsaj del, to je najmanj za 3 mesece din 9.— naročnine. Ne zavrzite nobene položnice! »Edinost« naj gre iz rok v roke med prijatelje! Cenj. zaupnike prosimo za sodelovanje!

Uprava »EDINOST«
Maribor, Kopališka ulica 6

„Strankarstvo“

Izmed nešteti svetovnih rekordov, na katere smo Slovenci več ali manj upravičeno ponosni, je morda najbolj znana in najčestje omenjena slovenska strankarska rzepljenost. 14 strank, ki so se pred 6. januarjem 1929. borile za naklonjenost volilcev, se je v nešteti govori že uspešno uporabilo kot »ocvirek« v boju zoper demokracijo in »preveliko svobodo«. Pri prostemu ljudstvu so znašili naši veliki politiki sijajno dopovedati, kaka nesreča je bila ta doba za narod in da je edina od pomoč taki anarhiji združitev vseh Slovencev v eni sami stranki, »da bo en hlev in en pastir«. Toda kmalu so postale težave. O tem, da bi moral biti samo en hlev, so si bili vsi na jasnem. Od časa hleva je dobil ta hlev sicer drugo ime, toda bistveno se ni izpreminjal. Končno pa so se Slovenci na izpremembe kaj kmalu navadili, saj je pri Slovincih lepa navada, da se črke + G + M + B +, ki jih gospodar napiše o sv. Treh kraljih na njih, tudi vsako leto izpremeni. In če se namesto teh črk že berejo drugačne črke, ni važno, katere so. 25 črk slovenske abecede ima še nešteto možnosti (računanje teh možnosti prepuščam rad volje matematikom in prerokom). Toda vse drugo je s pastirjem. Pastir bi moral biti le eden. In za tega enega pastirja se Slovenci nikakor niso mogli zedinili. Če rečem, Slovinci, ne mislim slovenskega ljudstva, ki ga pri tem ni nihče dolgo izpraševal, ampak tiste »merodajne«, nekake »podpastirje«, ali kako bi jih človek imenoval. Skratka, dočim so se črke na tistem enem hlevu vrstile vedno po tri, oziroma v začetku še štiri lepo zaporedno, je bilo pastirjev istočasno po več. In to je povzročilo med Slovinci nemalo skrbi in nevolje.

Da je med štirinajstimi strankami in eno stranko še dvanajst vmesnih stopenj, se Slovenci niso spomnili. Predvsem pa se niso zavedali, da ni bilo krivo š t e - v i l o strank, ampak način strankarske borbe, da nam je doba teh štirinajstih strank v tako bridkem spominu. In ta način strankarske borbe se v času, ko je 14 strank nadomestila le ena stranka, ni mnogo izpremenil. Oblike, predvsem tiste, ki jih je mogoče zasledovati v časopisju in sploh v javnosti so se morda nekoliko zbrisale, toda strankarska zagrizenost je še ostala; človek bi celo dejal, da se je poštirina storila. Kajti v režimih, ki so lahko štirinajstostorila. Kajti v režimih, ki so lahko nemoteno paševali, je vsako strankarsko nasprotje, ki je preje v času neoviranega strankarstva izzvalo potoke tiskarskega črnila ali celo gnojnice, v dobi poenotenja izzvalo potoke solz.

Šele zunanje-politični dogodki in diskreditiranost diktatorske prakse so te prilike nekoliko omilili. Med narodom so se pojavili glasovi po slogi, strpnosti in zmernosti — pojmi, ki so bili malodane povsem neznan v besednjaku nekaterih Slovencev. Narod se je kratko in malo uprl. Pustil je, da so vsi ti voditelji kar sami med seboj opravili, če so imeli kake račune. On je stal ob strani. Kar stepejo se naj, če jih je volja, so rekla.

Danes se že vedno česče čujejo glasovi, da ni potrebna popolna strankarska enotnost. Kar drugim jo prepuštimo, z vso srečo in blagostanjem in blaženstvom, ki

Država reguliraj vodovje!

Leto za letom, brez presledka, in skoraj vedno ob istem času tik pred košnjo, se razlijejo ob nekoliko daljšem deževju slovenske reke in rečice in potočki in hudourniki preko bregov, da nastanejo silne povodnji, ob katerih je človeka groza, če pomisli, da je navadno najlepša rast slovenske zemlje uničena in za to leto pokopana. Cvetiči travniki so oblateni, za živinorejo pač hud udarec, da si hujšega ne moremo misliti; kolikor je voda zasegla palja, pa je tudi vsa rast zapisana gnitju ali pa vsaj najslabšemu uspevanju. Škoda, ki sicer še do danes ni statistično dokazana, gre v težke milijone in milijone; koliko škode pa utrpe kmetijske družine telesno, ko so zapisane radi teh stalno ponavljajočih se elementarnih nesreč pomanjkanju in stradežu, pa ob skromnem življenju slovenskega kmetijskega naroda sploh ne bo nikoli mogoče preceniti. Dejstvo pač je, da so povodnji na slovenski zemlji stalna nesreča, katere posledice so za ljudstvo v moralnem in materialnem oziru strašne, da pa teh posledic ne vidimo, ker smo se na to gorje že tako navadili, kakor smo navajeni sploh na vse hudo našega časa.

Skrajni čas je, da začnemo misliti na samopomoč, če se že sploh nikjer nihče

ne zgane. V dobi, ko je brezposelnost na višku tudi pri nas in ko ne vemo, kam bi z odvišnim prebivalstvom, bi lahko vse naše hotenje usmerili v javna dela, ki so za narod zares življenskega pomena. Gre za regulacijo rek in rečic in hudournikov, ki delajo ogromno škodo vsej državi in s katero bi imela država samo dobiček. Če samo pomislimo na leto za letom ponavljajočo se škodo v našem podeželju — a za to škodo bo treba čimprej podati natančne številske podatke! — ki gre kot smo že prej rekli, v težke milijone, potem se bo pač izplačalo začeti z regulacijo, ker regulacija sama bo, četudi se to malo čudno sliši, dala državi ogromne dobičke.

Česa je treba? Da čakamo spet na daljše deževje, ki bo dalo naši zemlji nove povodnji? Da se bomo ob novih povodnjih zopet na veliko razpisali ter si hodili to preštantano »slovensko morje« uradno ogledovat? Da bomo na levo in desno sipali obljube o pomoči, dajali morda tudi kake manjše podpore in tolažili narod, da mu bo odpisan davek? Ne, nikakor, to je zelo čudno, pomanjkljivo gospodarstvo, ki nikamor ne pelje, ki ne more ozdraviti nobene rane, niti raniče. S takim postopanjem ureditev zemlje

samo zavlačujemo. Inicijativo za javna dela v tej smeri mora prevzeti država, ki naj s svojimi sredstvi takoj po določnem načrtu stopi na delo, katero je potrebno. Potrebe so dovolj poznane do najvišjih mest, načrt dela je treba takoj uzakoniti, kredite pa je treba najti, za to pa imamo vlado, ki naj upravlja zemljo v zadovoljstvo in blagor naroda, ki je prav za prav: država!

Kar tiče Slovenije, je stvar jasna. Javnih del smo doslej prešli od države prav malo, skoraj nič. Davčno smo se vedno sijajno držali in pridno plačevali. Slovenija je gospodarsko pasivna pokrajina, pasivnost pa v veliki meri stopnjujejo iz leta v leto večje in bolj rastoče povodnji v naših najbolj rodovitnih predelih. Kaj je tedaj treba? Zakon o regulaciji Sotle, pa Krke, pa Pesnice, pa Dravinje itd. Potem pa: sprovesti vse te zakone v življenje, t. j. dejansko začeti z delom, s potrebnimi regulacijami našega vodovja, da bo slednjič naša zemlja rešena grozotnih nesreč, ki leto za letom ropajo človeka in zemljo največjega bogastva: poljskih pridelkov, hrane, a poleg vsega: zdravja! ki pa so poleg tega tudi bič za drugo pango našega gospodarstva, za živinorejo!

- din -

Brez čuta dolžnosti

V vsakdanjem boju za kruh, v trenju nasproti, ki se ostre v današnjem gospodarstvu in v vseh manifestacijah življenja — v kulturi, politiki, znanosti... —, ko hlastamo za dohodki v svetu, da bi se nam razvoj zgodovine ne izmuznil iz rok — ne utegnemo misliti na vso kopicu vprašanj, ki so posledica in obnem eden izmed vzrokov razbitosti odnosov med ljudmi.

Č u t dolžnosti je tisto, česar ni med nami. Človek s privzgojenim čutom dolžnosti more biti vsestransko koristen član človeške družbe. Človek brez tega čuta je škodljiv član človeške družbe! — Danes pogrešamo čut dolžnosti do svojega ljudstva pri narodnih voditeljih, kar je poguba za cel narod. Čut dolžnosti pogrešamo pri zastopnikih ljudstva, pri drugih dostojanstvenikih, pri javnih delavcih. Nesrečo pomeni za družino mati brez čuta dolžnosti do družine, nesrečo tak fant za dekle, kakšno nesrečo pomenijo šele taki ljudje, ki stoje v ospredju javnega življenja, vodijo podjetja, ustanove, tisk, sodijo, odločajo... Globok in brezkompromisen čut dolžnosti do ljudstva, do države, do občine, do splošnih koristi, do žene, do družine, do otrok, do vse člo-

veške družbe more biti zagotovilo nesrečnega sožitja posameznikov, ljudstev in držav.

Vsak dan smo pričča neštetim dejanjem doma, v podjetju, v političnem, kulturnem kakor tudi v gospodarskem in zasebnem življenju, kjer zmagujejo ozke koristi posameznikov, laž, korupcija, denuncijantstvo. O vojni in miru, o usodi malih narodov odločajo državniki velikih narodov, ki imajo delnice po vsem svetu. V svetovni vojni je bila proti nastopu Anglije proti Nemčiji skupina denarnih mogotcev, ki so imeli v lasti delnice ladijskih družb, danes je ministrski predsednik Anglije eden glavnih delničarjev I. G. Farben industrije v Nemčiji... Lastniki sladkornih tovarn, žitnih zakladnic i. dr. so borzni spekulant, ki ne poznajo čuta dolžnosti do ljudstva. Isti so obnem lastniki vodilnega tiska, glavni vodje oficialnih strank, oficialne kritike, oficialni predstavniki...

Vse spremembe, vsa »demokratizacija« in »sporazumevanje« je zaman in je v jedru laž, če ni v vsem delu tistega duha poštenosti, ki zanj more jamčiti le osebnost človeka s čutom dolžnosti do sočloveka, ljudstva, države. —ski.

Vse je normalno . . .

Kamor koli dandanes pogledamo, vidimo samo revščino in siromaštvo, slišimo samo vzdihovanje, čutimo samo trpljenje. Posledica so »večno ponavljajoče se tožbe in brezmejno črnogledstvo, da si ne moremo bolj črnega misliti. Saj je morda resnica, da je vse življenje vredno — kako naj se izrazimo — pasjo figo, toda ta zavest človeka le ne sme tako potreti, da bi samo obupal. Morda pa je življenje več vredno, kakor kak pesimist misli, a ne glede na to je treba pomisliti, da si s tožbami nad revščino in siromaštvom položaja vendarle ne izboljšaš, prej kaj dru-

io prinaša. Nas po tej strankarski enotnosti prav nič ne skomina. Strankarska in svetovna nazorska razčlenjenost je sicer, posebno kadar gre že v desetine nekoliko drag luksuz, pa vendar ne tako strašno škodljiv, kakor so nekateri radi pretiravali, ko so hoteli vseh 14 strank nadomestiti z eno samo svojo (petnajsto!) Kar

škodli, je zastrupljenost političnega boja, ki se ne ustavi nikjer, niti pri stvareh, ki jih je izgradil nasprotnik v dobro vsemu narodu. Strankarstvo, ki se zaganja v gospodarske, kulturne ali vzgojne ustanove, ki segajo preko ozkega strankarskega okvira v korist splošnosti, pa je vredno vsega obsojanja.

na katero ni polagati bogsigavedi kakšne pažnje. To je vse normalno, tako je in nič drugače!

Kdor pa končno vse to razume, mora vedeti, da je bilo ljudem nekoč še slabše, čeprav govore, da so jedli takrat zemlje po krajcarju. Brez dvoma je življenje udarilo na človeštvo svoj pečat, da je povsodi napredovalo vsaj v civilizaciji.

Kmetije v času toliko hvalisane Avstrije niso niti spali, niti jedli tako dobro, kot jedo dandanes, ne glede na to, da je siromaštvo tudi dandanes v našem podeželju klasično. Ampak civilizacija je stopila v marsikatero hišo, a tega ni mogoče utajiti.

Ko dandanes raziskujemo življenje slovenske kmetijske in delavske družine, vidimo mnogo obupnega, kar pa nas ne sme spravljati v obup ali v pesimizem. Vse gre lepo naprej po določilih gotovega razvoja. Kar gre v propad, gre pač v propad. Normalno je, da pri nas eno in drugo pač puščamo mirno propadati. — Kdo pa se nad tem zgraža? Navadno tisti idealisti, ki raziskujejo gospodarske in socialne prilike teh družin, a jim ne morejo pomagati. Tisti, ki bi lahko pomagali, pa imajo navadno zaprte oči in gredo po svojih potih mimo življenja — namreč mimo tistega življenja, ki se imenuje narodovo življenje.

Kakor smo rekli? Tako je in nič drugače. Vse je treba smatrati kot nekaj povsem prirodnega, normalnega. Življenje? Da, da tridesetletnik je brezposeln in otrok v zibelki nima jesti in piti, preza-dolžen grunt na poganja odvišne po svetu in ceste so razrite, kot da jih je nekdo zoral. Čas bo kljub temu minil in nekoč bo že boljše. Seveda ne samo od sebe . . .

Golombkova izjava v Slovencu

Po tragiki Češkoslovaške, ki pa je nismo zakrivil mi (Poljaki), kakor pri Vas morda kdo misli, je pri nas tudi v občinstvu zažvelo z novim plamenom slovenska zavest in nujnost sodelovanja vseh Slovanov sploh. Zato se v javnosti in poljski publicistiki pojavlja vedno več razprav o slovenskih problemih in seveda tudi o jugoslovanskih.

(„Slovenec“, 6. jun. 1939.)

POZORI!

Naročniki iz Maribora in okolice lahko poravnajo naročnino o s e b n o pri upravi v Mariborski tiskarni

7 dni domačih vesti

Berlinski obisk

Kakor smo že v zadnji številki kratko poročali, sta se pretekli teden na povabilo nemškega kancelarja Adolfa Hitlerja, pripeljala Nj. Vis. knez-naměstnik Pavle in njegova soproga Nj. Vis. knežinja Olga s spremstvom v Berlin, da napravita uradni poseet novi sosedji Nemčiji. V spremstvu knežje dvojice je bil tudi zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković, ki je imel konference z nemškimi zunanjimi ministrom Ribbentropom in drugimi politikami. Kneza Pavla in soprogo je sprejel na kolodvoru na čelu vlade sam Hitler in ju povedel v grad »Bellevue«, kjer je knežja dvojica stanovala za svojega bivanja v Berlinu. Prebivalstvo je visokima gostoma priredilo sijajen sprejem. Vse ulice, po katerih sta se peljala, so bile v zastavah in slavolokih. Knez Pavle je prisostvoval veliki vojaški paradji, ki jo je gostu na čast priredil Hitler. Knez Pavle in knežinja Olga sta se odpeljala iz Berlina v ponedeljek popoldne in se vrnila v Jugoslavijo. Kakor sprejem, tako je bil tudi odhod visokih gostov izredno svečan in se je zbralo na kolodvoru in na cestah, skozi katere je sprejel kancelar Hitler svoje goste, več stotisoč Berlinčanov, ki so vzklkali Jugoslaviji. Po poročilu lista »Independance Roumaine«, ki ga tudi naši listi ponatiskujejo, Jugoslavija ne bo prevzela v Berlinu nikakih novih obveznosti. Najvažnejši uspeh obiska je, da je Hitler slovesno zagotovil nedotakljivost jugoslovanske meje za sedaj in za v bodoče.

* **Drž. klasična gimnazija v Mariboru.** Sprejemni izpiti za I. razred bodo dne 24. junija in se začno ob 8. uri. Z 10 din kolokovano prošnjo za pristojitev k sprejemnemu izpitu je vložiti do 23. t. m. pri ravnateljstvu. Priložiti je krstni list in izpričevalo o dovršeni osnovni šoli. K izpitu se bodo sprejemali v letih 1926.—1929. rojeni. — Izpit se opravlja samo v juniju.

* **Študijska knjižnica v Mariboru** uvede za dobo od 12. junija do 9. septembra nedeljene uradne ure. Čitalnica bo v tem času zaprta, knjige pa bomo izposojali vsako sredo od 8. do 12.30 in vsako soboto od 8. do 12. ure. Posebne želje glede uporabe knjižnice naj javijo interese-ti ravnateljstvu.

* **Okrožni zlet mariborskega in okoliškega Sokolstva** je bil v nedeljo. Dopoldne je bila svečana povorka po mestu, v kateri je korakalo več tisoč članov, naraščaja in deče. Popoldne je bila na letnem telovadišču v Ljudskem vrtu javna telovadba, ki ji je prisostvovalo več tisoč ljudi. Potem je bila ljudska veselica, ki je trajala pozno v noč.

* **Sanatorij bo gradilo Trgovsko bolniško-podporno društvo v Ljubljani** prihodnje leto v Mariboru. Zadeva je sedaj popolnoma urejena in so odstranjene vse težave. Društveni sanatorij v Ljubljani, Šlajmerjev dom, se sedaj povečuje in bo imel 100 postelj namesto dosedanjih 29.

* **Polovično vozino na železnih bode** odslej imeli trgovski potniki v Jugoslaviji. Na podlagi posebne legitimacije bodo lahko kupili za polovično ceno mesečne ali letne karte za osebne ali brze vlake v 2. ali 3. razredu. Zadevna naredba izide še te dni.

* **Protituberkulozni teden** se vrši ta teden po vsej državi. Povsod se prirejajo predavanja o organiziranem boju zoper ljudsko morilko in načinu, kako se obranimo tuberkuloze. V Mariboru so vsa okna in izložbe trgovin okrašene z belimi zastavicami, z rdečim dvojnimi križem, mednarodnim znakom boja zoper jetiko. Po ulicah se je priredila javna zbirka za postavitev azila za bolne na pljučih v Mariboru.

* **Še letos bo Pokojninski zavod začel graditi v Mariboru** dvojice velikih stanovanjskih in poslovnih hiš. V ta namen je že lan kupil dve parceli, poleg Okrožnega urada v Marijini ulici nasproti sodišču in v Krekovi ulici, last Ambrožičevih dedičev. Dela bodo zahtevala več milijonov dinarjev.

* **Železničarji so slavili te dni** dva pomembna jubileja. V soboto je proslavilo Železničarsko pevsko in glasbeno društvo »Drava« dvajsetletnico svojega delovanja z velikim koncertom v Sokolski dvorani, v nedeljo pa se je v okviru velike veselice v Magdalenskem predmestju vršila proslava tridesetletnice obstoja Zveze narodnih železničarjev in brodarjev, ki se je ustanovila v Trstu, pa je kasneje prenesla svoje delovanje v Slovenijo in se potem raztegnila na vsi državo. Razvita sta bila tudi dva lepa prapora, ki sta jih dobila »Drava« in mariborska krajevna organizacija Zveze. Slavju je prisostvovalo več sto delegatov iz vseh krajev Jugoslavije,

Obkroževanje

Menda je ni besede v sodobnem političnem in diplomatskem besednjaku, ki bi jo tako često uporabljali, kakor besedo: »Obkroževanje«. Že mesece se pritožujejo italijanski in nemški časopisi nad angleško in francosko brezobzirnostjo v zunanji politiki, ki venomer izzivata države osi s stalnimi poroštvi za meje malih držav. Angleži in Francozi pa z enako odločnostjo in strastjo vse te očitke odbijajo, češ, vse to je naperjeno samo proti tistemu, ki bi hotel s silo porušiti evropsko ravnovesje.

»Obkroževanje« je star pojem, ki ga poznamo že izpred svetovne vojne. Saj so že tedaj angleška, francoska in ruska diplomacija skušali povezati med seboj države, ki so mejile na Nemčijo in Avstrijo. Uspeh tega obkroževanja je znan. Privedel je potem, ko je priskočila še Amerika na pomoč, do strahotnega nemškega zloma in do razpada Avstrije. Po svetovni vojni je znan francoski sistem medsebojnih pogodb, ki je vezal nekaj časa Francijo, Malo zvezo (Jugoslavijo, Češkoslovaško in Romunijo) ter Poljsko in Rusijo. Tudi to bi se dalo imenovati z imenom »obkroževanje«. Konec tega je monakovski mir, ki je raztrgal to mrežo in tudi hudo omajal zaupanje malih narodov ter s tem otežkočal sklenitev vsakršnih novih pogodb. Doba po monakovskem sporazumu do priključitve Češkoslovaške in Albanije predstavlja nekako meddržavje, v katerem sta tekoma tri četrti leta dve državi izgubili svojo samo-

stojnost ena pa dobršen kos svojega ozemlja.

Dogodki v marcu in aprilu letošnjega leta so zdramili na eni strani demokratične politike, ki so spoznali, da med njimi in totalitarnimi državami ne more priti do sporazuma, ker bi ta nujno omajal vodilni položaj demokracij v jugozapadni Evropi, ki bi bila izročena totalitarnim državam, na drugi strani pa so se male države kljub prvotnemu nezaupanju, ki ga je bila pri njih vzbudila češkoslovaška kriza, zateleke v okrilje velikih demokracij.

Vodstvo je prevzela Velika Britanija. Tisti Chamberlain, ki je še do zadnjega zagovarjal sporazumevanje z Nemčijo in Italijo, se je čez noč izpremenil, da se vsaj deloma prilagodi razpoloženju ogorčenega priprostega ljudstva. Anglija je potrkala na vrata nemških in italijanskih sosed. Sledila so jamstva za: Poljsko, Romunijo, Grčijo, Turčijo. Z isto vnemo je delala nemška diplomacija, ki si je skušala zagotoviti Dansko, Litvo, Estonsko, Letonsko, Finsko, Švedsko in Norveško, na severu, Madžarsko, Jugoslavijo in Bolgarijo pa na jugu. Uspehi Nemčije so bili kaj različni. Najtesnejše so na Nemčijo navezane poleg Slovaške Madžarska in Litva. Z Dansko, Estonsko, Letonsko jo vežejo nenapadalni pakti, pri ostalih državah pa je dosegla vsaj nevtralnost, ki ovira demokracije v izgradnji njihovega varnostnega sistema.

Posebno poglavje so angleško-ruski odnosi. Že tedne so tu diplomatje na delu,

da dosežejo med obema največjima silama sveta nekaj sporazum ter pritegnejo Rusijo v evropsko politiko. Toda tu so na poti velike ovire. V prvi vrsti med Angleži samimi, ki jim kot bogatim lordom nič kaj ne diši zveza z boljševisko Rusijo, brez katere bi pa bil ta varnostni sistem hudo pomanjkljiv. Ne smemo tudi pozabiti, da sta Velika Britanija in Sovjetska Rusija v Aziji nemala tekmeča. Med Rusi je precejšnje nezaupanje, ker ne bi radi hodili po kostanj za Angleže v ogenj — morda je med njimi še drobec tiste miselnosti, ki je med svetovno vojno krožila kot dovtip po Petrogradu: Anglija se bo borila do zadnje kaplje — ruske krvi. — Rusi bi najraje dosegli načelo kolektivne varnosti, to je, da bi se vse te države zavezale, da bi pomagale povsod, kjerkoli bi kdo koga napadel. To načelo bi popolnoma onemogočilo vsakršno razširitev katere koli države (v pošteb bi prišle pri tem predvsem totalitarne države) ne da bi s tem riskirale svetovno vojno. To načelo bi prisililo totalitarne države, da ostanejo v svojih dosedanjih mejah. Če bi te države torej hotele ostati v svojih mejah, bi do vojne sploh ne moglo priti in bi vsa ta jamstva bila odveč. Toda Anglija ima pri tako velepomembnih jamstvih svoje pomisleke. V baltskih državah namreč ne vidi dovolj odporne sile proti nemškemu pohodu in se boji, da bi morala le prekmalu vstopiti v vojno, ki bi se ji še vedno rada izognila.

jad.

Nafta in vojna

Rusija in Romunija sta edini državi v Evropi, ki imata doma dovolj nafte. Rusija je n. pr. l. 1937. pridelala okrog 28 milijonov ton surove nafte.

Nemčija ima lastnih vrelcev le toliko, da dajejo letno komaj 500.000 ton, dočim lahko pridobi umetne nafte okrog 2 milijona ton. Toda to ne zadostuje niti za njene potrebe v mirnem času, ko potroši 6 milijonov ton, a kaj šele v vojni, ko se bo uporaba vsaj podvojjala! Nemčija pa je že danes glede surove nafte odvisna zgolj od uvoza!

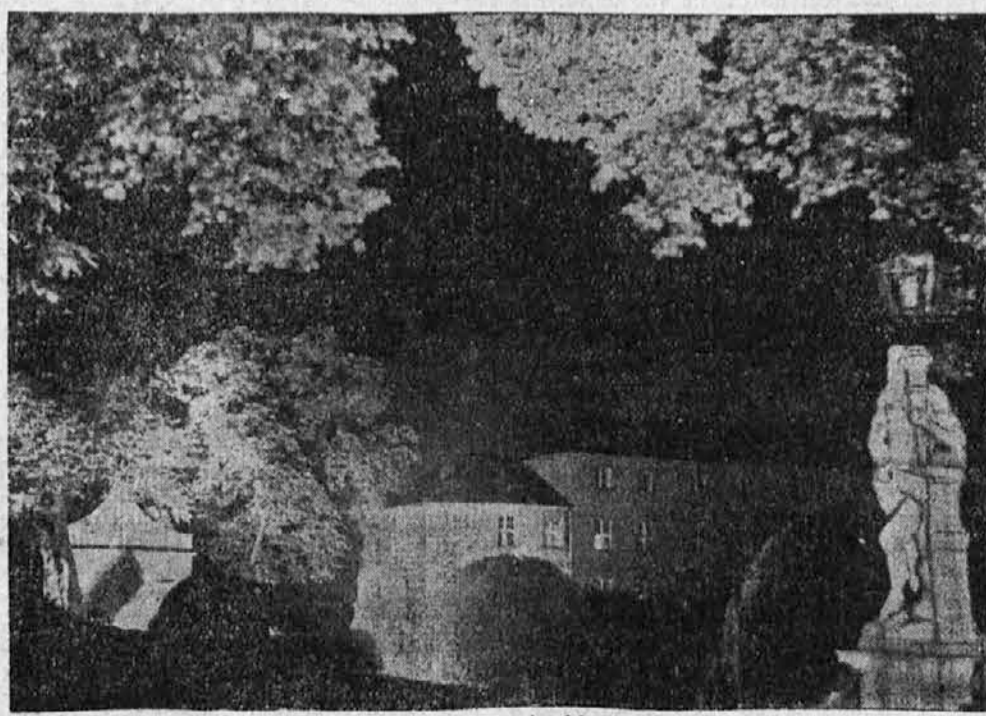
Anglija nima lastnih ležišč nafte. Za proizvodnjo pogonskih tekočin bi sicer lahko uporabili premog, ki ga ima na pretek, pa je vendar to zamisel opustila. Raje se je odločila za vzdrževanje potrebnega števila ladij — cistern, in pa za zaščito teh z močnim vojnim brodom. S tem si je zagotovila Anglija stalno in zadostno preskrbo pogonskih sredstev. Tonaža angleških ladij za prevoz nafte znaša danes 2,9 mil. ton ali 78,3% celotne tonaže velikih držav, ki je 3,7 milijonov ton.

Italija nima svojih ležišč nafte, pa tudi ne surovin, potrebnih za proizvodnjo

umetnih goriv. Njene potrebe dosegajo v mirnem času 2,5 milijona ton. Vse to mora Italija uvažati.

Tudi Francija je v neprijetnem položaju, ker nima lastnih vrelcev, dočim je tamkajšnja proizvodnja umetnih tekočin šele v povojih, pa se tudi ta preveč ne pospešuje. V mirnem času porabi Francija okrog 5 milijonov ton, v slučaju vojne bi jih pa potrebovala 12 do 15 milijonov ton. Vprašanje preskrbe z nafto rešuje Francija z gradnjo velikanskih skladišč (kar je mnogo cenejše kakor pa proizvodnja umetnih tekočin), katerih ima že danes za 5 milijonov ton. V načrtu ima tudi zgraditev velikega kanala iz atlantskih pristanišč v notranjost zemlje. Največ nafte uvažata Francija iz Iraka.

Ogromne potrebe evropskih velesil — 20 milijonov ton v mirnem času, in 40—60 milijonov ton v vojni, pri čemer pa ni vračunana Rusija — lahko zadovoljijo samo USA, ki krijejo že danes tri četrtine svetovne uporabe. Iz tega lahko zaključimo: Od USA je odvisno, katera izmed bojujočih se strank bo dobivala nafto. S tem pa imajo USA usodo Evrope prav za prav v svojih rokah.

Grad Bellevue, v katerem sta bivala knežja gosta.

* **Mariborski župan dr. Juvan** je šel za par tednov na oddih. Za njegove odsotnosti ga zastopa podžupan Franjo Zebot.

□ **Češki pisatelj dr. Ivan Sekanina** je prišel pred berlinsko državno sodišče za prestopke, ki jih je baje storil, še preden je bila Češka Nemčiji priključena. Tako vsaj poročajo francoski listi.

□ **Romunski kralj Karol** je poslal par-

lamentu poslanico, v kateri je poudarjal romunsko voljo do miru, ki pa ne sme biti mir za vsako ceno. Omenil je tudi vse nove trgovinske pogodbe, ki jih je sklenila Romunija z Nemčijo, Anglijo in Francijo.

□ **Roosevelt je dal na čast angleški kraljevski dvojici** slavnostni banket, na katerem sta Roosevelt in kralj Jurij izpregovorila dve napitnici, ki poudarjata skupno mirovno voljo Združenih držav in Anglije.

7 dni po svetu

□ **Francoski maršal Gamelin** se muči na uradnem obisku v Londonu, kjer je stopil v stike z vodilnimi osebami angleške vojske.

□ **V Bolgariji** so prepovedani malone vsi francoski listi. Francoski poslanik je protestiral.

□ **V Newyorku** se že sedaj vršijo priprave za sprejem angleške kraljevske dvojice, ki bo obiskala tudi Združene države in tako pospešila angleško-ameriške odnose.

□ **Sporazum med Veliko Britanijo in Rusijo**, naj bi se, kakor poročajo listi, po papeževem mnenju raje nadomestil s konferenco petih velesil (Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Poljske). S tem bi bil trud Nemcev zelo olajšan in Evropa bi se zopet za nekaj mesecev izognila vojni nevarnosti. Iz Vatikana pa zanikajo vesti, da bi bil papež kedaj nekaj podobnega izrazil.

□ **Japonska vlada je sklenila**, da se v slučaju, da pride do trozveze Francija, Anglija, Rusija, pridruži osi Rim—Berlin.

□ **Na rusko-mandžurski meji** je prišlo do bojev med Rusi in Japonci, oboji poročajo o prehodu nasprotnikov na tuje ozemlje in o zmagovitem izidu.

□ **Nemčija in Italija** sta te dni slovesno sprejeli bojevniko, ki so se borili v Španiji na Francovi strani. S tem se je izkazalo, da je odbor za nevmešavanje storil svojo dolžnost.

□ **Finski zunanji minister** je izjavil, da Finska odklanja nenapadno pogodbo z Nemčijo prav tako, kakor vsakršna jamstva Anglije in Rusije.

□ **Madžarska** bo odslej večidel svojega prekomorskega prometa usmerila preko poljske luke Gdinja.

□ **Vodja rajhovske mladine Baldur von Schirach** je povabljen v Romunijo na svečanosti o obletnici kraljevega nastopa.

□ **Poljski radio Katowice** je v nedeljo prvič oddajal poročila v češčini.

□ **Slovaški bivši minister Sidor**, ki bi naj postal poslanik Slovaške pri Vatikanu ostane na Slovaškem, ker ima kot opozicionalec proti vladi baje mnogo somišljenikov.

□ **Nemški notranji minister dr. Frick** je bil na obisku pri madžarskem regentu Hortyju.

□ **Na vojvodinjo Kentsko** je streljal nek atentator, a je ni zadel. Aretirali so nekega Laurolo, ki je komaj tri tedne v Londonu.

□ **Voditelj angleške delavske stranke, major Atlee** je zbolel in se bo moral podvreči operaciji. Svojim političnim prijateljem je sporočil, da ga kred oktobrom ne bo v parlament.

□ **V češkem industrijskem mestu Kladno** je državni protektor prepovedal vsa javna zborovanja, dal zapreti vsa gledališča in vse šole, dal razorožiti češko policijo in odstavil župana.

□ **Ministrski predsednik Cvetković** je izjavil, da se bodo pogajanja za sporazum v najkrajšem času nadaljevala.

Kulturna obzornja

Ali moramo biti res v vsem odvisni?

Z napredkom pedagoške znanosti, ki ji je dajal pobude in smernice stalen življenjski razvoj, se je oplajala tudi miselnost naših vzgojiteljev-praktikov, tako da so šli korak naprej od šablonskega, receptnega šolskega dela. Z notranjim presnavljanjem šole pa so nastopile popolnoma nove zahteve glede učnih pripomočkov, ki imajo nalogo pomagati pri usposabljenju mladih ljudi za življenje. To življenje — kolosalen napredek vseh mogočih tehničnih panog ter z njim povezanih kulturnih potreb človeštva — je postavilo zahtevo, da se pomečejo med staro šaro najrazličnejša učila, ki smo jih v veseli besedi imenovali »predpotopna čudesa« in, da jih je treba nadomestiti z modernim — praktično uporabljivim.

Zahteva je bila tu — toda izvršitev ni nastopila, kajti na pot tem novotarijam so se postavile denarne težkoče, pomanjkanje modernega učnega materiala in pa teoretična ter praktična neusposobljenost vzgojiteljev, ki jim zastarela srednja šola ni mogla nuditi dovolj vplogleda v nove tehnične pridobitve in v posledice, ki so nastale z njihovim razvojem.

Prvo in poslednje se od leta do leta izboljšuje. Pri drugem, to je pri proizvajanju učil, pa se nočemo premakniti nikamor naprej in smo večinoma odvisni od inozemskega trga. Ob tem vprašanju pa se moramo ustaviti, kajti leto za letom dajemo težke tisočake narodnega denarja za tuje blago.

Kakor smo bili prva poveljna leta navezani pri uvozu učil izključno na inozemstvo, ker tudi v ostalih predelih države ni bilo te proizvodnje, je ta potreba bila vedno manjša, kajti domača obrt in industrija sta tudi napredovali. Kljub temu pa vidimo, da smo se osamosvojili samo pri tisku knjig in zvezkov ter deloma tudi zemljevidov in slik, dočim uvažamo še danes večino učnih pripomočkov, ki služijo na področju fizike, mehanike, kemije itd. Še danes hodijo zastopniki naših tvrdk (zastopnik Učiteljske tiskarne je bil n. pr. v Berlinu in Leipzig, kjer pa je moral ugotoviti, da za učila ni več kovin) v inozemstvo, kjer naročajo to, kar bi lahko izdelali sami! Da ne manjkajo pri nas strokovnjaki, ki bi napravili načrte, opremljene s teoretičnimi in praktičnimi navodili, o tem ne more biti nobenega dvoma več!

V podkrepitev te trditve naj nam služi sledeči primer:

Meščanskošolski učitelj gospod Kunst je po dolgoletnem študiju in praktičnem delu strnil svoja spoznanja o elektriki v silno poljudno pisano razpravo, deci popolnoma razumljivo ter opremljeno z okrog 200 slikami in skicami. Poleg tega pa je napravil sam tudi učne pripomočke za pouk elektrike, pripomočke, s katerimi se inozemski še od daleč ne morejo kosati. Za ta učila so izdelani silno natančni načrti z navodili vred, tako, da bi jih z lahkoto napravil marsikateri slovenski obrtnik. Pri tem pa je zanimivo posebno to, da bi stala pri nas izdelana celotna zaloga pripomočkov, ki jih je mnogo več kot pri inozemskih zalogah, samo 950—1000 din (vračunan je tudi že zaslužek trgovca), dočim bi bila cena inozemskega izdelka 3000 dinarjev in še več. Kljub vsej solidnosti svojega dela ni uspel gospod Kunst niti po petletnem naporu, da bi dobil založnika za svojo razpravo o elektriki (v silno skrčeni obliki je izšla delno v letošnjem »Našem rodu«) ni pa za zbirko učil. Ker mu torej ni dana možnost, da bi seznanil tisoče slovenskih otrok in odraslih na poljuden način z novodobno tehnično pridobitvijo — elektriko in, ker ne more dati slovenskemu in jugoslovanskemu učiteljstvu naprav, ki bi pomagale temeljito reformirati pouk (predvsem poenostaviti in olajšati!) pouk te panoge, se odziva neumorni avtor vabilom sreskih učiteljskih društev in seznanja učitelje s svojim delom.

Za naše male razmere tipično garanje idealista! V Franciji, Angliji, Ameriki in drugod bi omogočili takšnemu človeku, da bi si skoval iz svojega dela lepo premoženje. Pri nas pa mora — idealist — neutrudljivo prositi!

Toda pri tem ne sme ostati. Slovenska javnost mora pritisniti na odločujoče. — Mladina je svoje že povedala, o čemer pričča nad 700 pisem, polnih zahval in vprašanj, ki jih je dobil gospod Kunst. Učiteljska tiskarna in Mladinska matica, ki imata originale v rokah, naj napravita čimprej tako, da bo prišlo v se v celoti med ljudstvo. K temu prizadevanju pa naj pomore tudi kr. banska uprava z odlokom o obvezni naročbi knjige za vse šole (knjiga o elektriki po vsej verjetnosti ne bo ležala zaprašena v omari tako kot nekorišteni »Statistični pregled«, ki ga je moralo naročiti pri Banovinski zalogi 868 slovenskih šol in plačati zanj nič

manj kot 25 dinarjev!) ter z izdatno podporo pri naročilu učnih pripomočkov.

S tem pa seveda še ni izčrpano to vprašanje. Če se hočemo popolnoma osvoboditi glede uvoza učil iz inozemstva, moramo napraviti tozadeven načrt za daljšo

»Požganica«

PREŽIHOV VORANC

Roman iz prevratnih dni - Naša založba Ljubljana 1939. Str. 420

Ob dvajsetletnici prevrata in prevratnih dni smo dobili končno tudi Slovenci roman iz teh, za slovensko zgodovino najpomembnejših dni. Ni to roman nekaj oseb, katerih življenje in medsebojni zapletljaji v teh dneh bi naj kristalizirali razpoloženje in vzdušje dobe, marveč je to roman celega okoliša, cele Meziške kotline in obrobni grebenov in globač, trgov in kmetskih naselbin. Je to roman kolektiva, drobca slovenskega ljudstva na takrat najbolj izpostavljenem koščku slovenske zemlje, ki je ponovno v par mesecih menjala gospodarje, nihala med republikanstvom in proletarskim značajem takratne nove Avstrije ter slovenstvom mlade Jugoslavije; doživela pod obema takoj spočetka huda in trpka razočaranja ter ostala končno v naših rokah, kot edini svobodni košček nesrečno izgubljene slovenske Koroške.

Vendar »Požganica« ni zgolj kronika iz tedanjih razgibanih dni, marveč je mnogo več, globoka in stvarna analiza takratnih nacionalnih in socialnih prerivanj v slovenski družbi na Koroškem, naših takratnih usodnih napak, izvirajočih iz popolnega nerazumevanja položaja, ki je nastal kot posledica zloza na frontah vsepovsod, doma in v svetu. Zlasti pa osvaja roman s prikazom tega, kar se je takrat dogajalo in lomilo v duši in zavesti preprostega, do tedaj vsesstransko tlačnega slovenskega človeka, do tedaj pasivne, tujemu gospodarskemu in narodnemu vplivu popolnoma podrejene slovenske delovne raje, v delavcih v Lešah, Mežici in Ravnah, kakor tudi v kmetih in najemniških iz globač in pobočij, ki te industrijske kraje obdajajo. Prežihov Voranc, ki je že s prejšnjimi svojimi krajšimi deli, objavljenimi v »Sodobnosti« pokazal svojo tesno povezanost in vkljenjenost v miselnost in občudovanje slovenskega delovnega človeka, je zajel v »Požganici« še mnogo globlje v miselnost in notranja doživetja naših ljudi na Koroškem in preprostega Slovenca sploh, ki se tako odpre vplivom zunanjega sveta in okolice le ob takih socialnih prelomih, kakor je izgledalo, da so se napovedali ob prevratnih dneih pred dvajsetimi leti v zvezi z nacionalno osvoboditvijo. Spočete nade v ustvaritev stoletnih sanj, odpravo tisočletnih krivic, se niso izpolnile, razočarali so voditelji, kakor politične organizacije, tako naše, kakor one iz Celovca in Dunaja. Končno si del prikazanega slovenskega kolektiva, najbolj puntarska Jazbina izpod plinje »Požganice« sam poizbije in ustvari svoje pravice in požene svojo živino na pašnike na »Požganici«, ki je last grofov, kar že od leta 1848. niso storili, pa zdrži do prvo leto v aktivnem odporu, kajti naslednje leto ima proti sebi že organizirano oblast

v vrsto let in dobro organizirano delo najizpolni današnje vrzeli. K temu delu pa je poklicano predvsem učiteljstvo s svojo stanovsko organizacijo, z Mladinsko Matico, s Slovensko šolsko Matico in posebno z Učiteljsko tiskarno, ki se mora modernizirati. Vse prizadevanje pa naj stalno podpira kr. banska uprava s tem, da poveča kredite za učila (predvsem na nižjeorganiziranih šolah!) Slovenski šoli učila, ki bodo izdelki slovenskih rok!

v novi državi, ki ji resignirano kloni. Zaprte se spet vase, kakor delavci v pod njo ležečih revirjih in pasivno prisostvuje izgubi slovenske Koroške, ki je končni rezultat nesposobnosti, neodločnosti in breznačelnosti takratnih predstavnikov Slovenec vseh političnih skupin.

Posebno ena stran, ki jo osvetljuje Prežihov Voranc v »Požganici« je danes za nas aktualna, naš takratni odnos do tujih elementov, ki so bili vsidrani kot predstavniki tujih gospodarskih mogočnikov in avstrijske politične uprave med nami. Njihov panični beg ob prvem izbruhu ljudskega nezadovoljstva, njihovo protislovensko in jugoslovansko rovarjenje v Celovcu, njihovo »pokorjenje« po posrečeni naši ofenzivi na Celovec pred 20 leti, njihovo izdajalsko delovanje ob plebiscitu. Kljub vsemu temu pa smo jih pustili, da so ostali med nami na svojih gospodarskih položajih, ki jim jih nismo bogve kako okrnili, in na podlagi svoje gospodarske premoči so ohranili pritisk na naš slovenski življenj, ki je padel zopet v isto odvisnost od njih, kakor pred prevratom. Današnja funkcija teh ljudi med nami predobro občutimo, krivi smo si pa sami.

Kar nam je Prepeluh v svojih »Pripombah k prevratni dobi« razgalil v obliki političnih spominov, to nam Prežihov Voranc v svoji »Požganici« prikazuje sredi resničnega življenja slovenskega življa ob koroško-štajerski meji. Stare rane se ob čitanju tega romana odpirajo in kopiči ogorčenje na naše takratne »vođitelje« vseh branš, od Slovenske ljudske stranke na desni do socialistov na levi. Toda to ni tako važno, kakor, da se iz prikaza takratnih naših napak tudi nekaj naučimo in pripravimo boljše za prihodnost.

Tako je »Požganica« gotovo eden najzanimivejših in gotovo najboljši povojni prikaz prevratnih dni. Je pa tudi delo velike umetniške kvalitete, kar pa prepuščamo oceni literarnih kritikov. Omenil bi le, kar gre pa na naslov založbe, da zlepa še nisem imel v rokah slovenske knjige s tolikimi tiskovnimi napakami, kakor jih ima »Požganica«. To se pri tako odlični knjigi ne bi smelo zagrešiti.

Vito Kraigher.

Ljudska umetnost za naše podeželje

Med mladimi kulturnimi delavci je čutiti pri nas močno zanimanje za naše podeželje. S svojim kulturnim delom ne ostajajo samo v naših meščanskih središčih, ampak ga skušajo čim bolj prenesti na naše podeželje. Vsekakor tako

delo močno zmanjšuje nasprotje med mestom in deželo, obenem pa obogatuje naše podeželje s kulturnimi pridobitvami naše meščanske sredine. Kakor ni samo naključje, da bo mladi akademski slikar Šušmelj odprl svojo večjo razstavo v Rušah, tako tudi ni nikako naključje, da se je Žižek odločil za turnejo po Štajerskem in Koroškem z enim izmed svojih posrečeno naštudiranih odrskih del, ki jih je postavil na oder v Ptuj v lanski gledališki sezoni, z »Jezičnim doktorjem«.

Igro »Burka o jezičnem dohtarju« je napisal v štirinajstem stoletju neznani francoski avtor. Delo je napisano z zdravjo in šegavo ljudsko pametjo ter etiko, da bo zagotovo doživelo povsod po podeželju najlepši uspeh. Skoraj bi človek rekel, da to delo ni za meščanstvo, ker ga smeši, saj prelišči v njem zdrava ljudska pamet samega raztrganega dohtarja.

Delo, ki ga je prevedel prof. Smasek, je režiser Žižek posrečeno izpopolnil z ljudskimi pesmimi in jih je poživil s plebi in prizori ter doživel z njim že v Ptuj velik uspeh. Žižek gostuje z njim že od 2. junija po Štajerskem ter bo gostoval še do 17. junija — in sicer približno po tej progii: Ormož — Varaždin — Središče — Ljutomer — Lendava — Murska Sobota — Veržej — Radenci — Radgona — Maribor (Ljudska Univerza). Za tem bo krenil na Koroško, in sicer po Dravski dolini.

Gostovanje po podeželju bo pokazalo, da je Žižkovo avantgardno gledališče zraslo iz naših razmer in našega življenja, in da je našlo tak stik s podeželjem, kakor ga je dosedaj le še malokatero. Vsekakor bodo zanimive sodbe podeželja o Žižkovem delu.

Prijave za gostovanja je treba poslati »Dramskemu društvu« v Ptuj.

Novice iz Esperanta

Kakor so že poročali listi, se je vršil o binkošti v Karlovcu esperantski kongres, ki je uspel nad vse veličastno. Ob tej priliki se je vršil istotam ločeno tudi esperantski delavski kongres. Med delavstvom v Jugoslaviji je Esperanto zelo razširjen, čeprav delavci še nimajo svoje posebne delavske esperantske organizacije. — Radio Helsinko je poslušaje Esperanta. V zvezi z olimpijskimi igrami, ki se bodo vršile l. 1940. v Finski, je oddajal radio Helsinko nekoliko emisij tudi v Esperantu, predvsem intervju z rumunskim esperantistom Tiberiom Morarium, ki vodi samo radi olimpijade v Finski razne esperantske tečaje. — Radio Maroko daje v zadnjem času emisije v Esperantu. Tudi ameriške in avstralske radiopostaje oddajajo pogosto govore v mednarodnem jeziku. V Evropi posvečajo mnogo pažnje Esperantu posebno francoske, nizozemske in italijanske radio postaje. No, esperantske programe lahko poslušamo tudi iz Belgije, Bolgarske, Estonske, Irske, Jugoslavije, Litve in v zadnjem času iz Budimpešte. Znano je, da je Esperanto zelo razširjen tudi v Rusiji, v Aziji pa posebno na Kitajskem, kjer izhaja v mednarodnem jeziku tudi več časopisov.

Čast ni majhna stvar

CVETKO. ZAGORSKI

Čast ni majhna stvar. Vsak pošten človek ima čast. Kdor ni pošten, nima časti. Takemu človeku pravimo, da je brezčasten. Zato je ljudem mnogo do časti. Poznam žensko, ki vsak dan teka na sodnijo zaradi časti. Kuho pusti, otroke, moža, skratka vse, in steče na sodnijo po čast. Celo advokata ima ali pravnega zastopnika, kakor pravimo takemu človeku. Če boste to žensko kaj razžalili, vam bo kar rekla, da vas je predala svojemu pravnemu zastopniku. In to se je že marsikomu primerilo in ta pravni zastopnik, kakor takemu človeku pravimo, ima mnogo posla in si zida že tretjo hišo, kakor ljudje govore. Toda ostal sem pri gospej A — imena ne povem, da še mene ne preda svojemu pravnemu zastopniku. Ta gospa A. je rekla sosedu B., da je gospa C. rekla, da ji je gospa D. povedala, da sta si gospod F. in gospa G. prijatelja. To seveda ni nič, toda pri tej važni novici je gospa D. pomežiknila gospej C., ta gospej B. in ta spet gospej A. Si lahko predstavljate vso zmešnjavo, ki je nastala, ko sta v spor posegli po naključju še gospa M. in P. Prva razprava je bila preložena, druga tudi, tretja tudi in zadeva se še zdaj vleče, ženske pa ne morejo ne spat, ne jesti in ne opravljati v redu drugih družinskih dolžnosti, tako so obupane in razburjene in vsaka v strahu za svojo čast.

Zdaj pa še to: pri prvi razpravi sta si skočili v lase gospa A. in gospa B.

Gospa A.: »Lažete!«
Gospa B.: »Gospod advokat, zapišite si to! Taka nesramnost!«

Gospa A.: »Gospod pravni zastopnik, ste slišali? Vlagam tožbo za razžalenje časti!« Oba pravna zastopnika sta se do smrti sprla in vložila tožbi. Podobno se je zgodilo pri drugi in tretji razpravi in tako teče zdaj že sedem pravnih akti ransejo v kupe, na sodišču je bila je dni nastavljena nova uradnica in vsi advokati so med seboj sprti.

Tudi meni se je nekoč zgodilo, da sem dobil poziv od sodnije. »Sodnija te kliče«, je rekla žena in obema je stisnilo grlo. »Sodnija me kliče?« Takoj sem si najel pravnega zastopnika in mu dal nekaj na račun, da stvar dobro izpelje. Zadeva je bila pa ta: višjemu davčnemu uradniku gospodu K. L. sem iskreno povedal, da je bedak in nisem pomislil, da se sme kaj takega povedati le med štirimi očmi, ko ni prič. Da ne pozabim, zelo žal mi je, da sem to storil, ker sem imel radi tega sitnosti. Zadeva se je poravnala tako, da sem dal v liste preklic, da gospod K. L. ni bedak in sem svojo izjavo, kakor se pravi takim besedam, obžaloval in sem se zahvalil, da je odstopil od tožbe.

Tudi na svoji koži sem že občutil, kaj

se pravi, jemati človeku čast. Toda meni je ni nihče drugi jemal, kakor jaz sam. Zato nisem mogel najeti pravnega zastopnika — proti samemu sebi vendar ne morem vložiti tožbe, čeprav bi rad to storil, da bi videli ljudje, da je to storil nekdo drugi v meni, ne jaz sam. Bilo je pa tako: pred Starim piskrom je bilo veliko ljudi in vsi so kričali »živijo« in so bili veseli in nekdo je vihtel veliko zastavo. Premislil sem se in takole preudari: državna zastava je tu, zastopniki oblasti so tu, ljudje nekomu vzključajo in kaj bodo rekli, če še jaz ne zinem »živijo«, ko sem že tu. In sem prav krepko povedal »živijo«. Pa poglejte! Še isti večer me je ustavil gospod M., ki je spoštovana oseba v mestu, in mi je rekel resno, kakor da bi si nikoli ne bila prijatelj: »Vaše obnašanje ob priliki današnjih dogodkov danes predpoldne ni bilo nič kaj častno.« (Po govoru ste že gotovo spoznali, da je gospod M. uradna oseba.) Lahko si mislite, kako sem bil potr in obupan. Zveni še povedal nisem. Vem, da bi tučila in morala še zahtevala ločitev zakona, kajti gotovo bi bil to zadosten povod — že iz vzgojnih ozirov, kakor se reče. Od tedaj pa gledam na čast vse drugače. Zdaj vem tudi, da to ni majhna reč. Vsak pošten človek ima čast in človek brez časti sploh ni več človek. Zdaj prav dobro razumem gospo A. in občudujem njeno globoko občutljivost in njen veliki čut odgovornosti do človeškega dostojanstva, ko brani oskrnjeno čast kakor levinja, kakor se reče takemu brezkompromisnemu boju.

Gospodarstvo

Kaj bo z našo živinorejo?

Slovenski kmet goji poleg poljedelstva v največji meri tudi živinorejo. Saj je površina naše zemlje v glavnem za živinorejo dokaj ugodna. Živinoreja je posebno v nekaterih predelih Slovenije še posebno razvita in črpa kmet (oziroma je glavni vir dohodkov ravno iz vzreje in prodaje živine. Marsikdo je v glavnem računski na ta dohodek, iz katerega je oblekel družino, a za slabe čase je še marsikak lep novec naložil v hranilnico. V zadnjem času je cena živini tako občutno padla, poleg vsega pa še ne gre ničesar v prodajo, da živinorejci s skrbjo razmišljajo, ali se sploh še izplača živino rediti. Kjer prideta vsaj dva živinorejca-kmeta v stik, ju slišimo, kako samo tožita, da ne gre ničesar v prodajo; kar pa le za silo nekam stisneš, pa moraš dati po sramotno nizki ceni. Vseposvoda, kamor se le nasloniš, sama izguba, izguba. A nikjer ni nobene pomoči, nikogar, ki bi nekoliko raziskoval to krizo in pomagal, da bi ne bilo treba kmetu vsaj z izgubo prodajati, kar je z veliko muko skozi leto vzredil in s strahom pritalo do prodaje.

Naša živinoreja pa še v nekem drugem slučaju nima v bodočnosti pričakovati ni-

česar dobrega. Krizo živinorejstva vsekar pospešujeta pomanjkanje krme in živinske bolezni. Po zadnjih povodnjih, ki so zajele ravno kraje, kjer se kmetje z živinorejo v veliki meri pečajo, je zadela živinorejce velika nesreča z uničenjem prve košnje. Prva krma, vsa blatna, pač ne bo za živino kaj posebno dobrega, to vsakdo sprevidi. Lahko rečemo, da je košnja uničena, a da postane za živinorejo vse skupaj lahko zelo usodno, ako pomislimo, da je takšna blatna krma vir bolezni za živino. V tem oziru so bile zadnje elementarne nesreče, povodnji, za našega kmeta strašen udarec, kajti videli bomo, da bo naša živinoreja v prihodnjih mesecih zelo padla, posebno pa, da se bodo razpasle razne bolezni. To opazujemo lahko leto za letom. Koliko škode utrpi radi tega naše gospodarstvo, še nismo precenili, a kljub nizki ceni živine lahko trdimo, da gre izguba v ogromne vsote. Trpi živinorejec, trpi pa tudi sleherni državljan, kajti posledica vse nesreče bo v prvi vrsti draginja, ki bo udarila predvsem malega človeka, pa najsi bo v mestu ali v podeželju. **a. p.**

Gospodarska odvisnost od jugovzhodne Evrope

Države jugovzhodne Evrope, ki imajo vse najbolj razvito kmetijstvo in se šele v povojnem času pojavlja v njih napredna industrija, so v gospodarskem in s tem v zvezi tudi političnem življenju silno navezane na države, ki imajo močno razvito industrijo. Nujnost gospodarske povezanosti agrarnih in industrijskih dežel je tolikšna, da je niso mogle zavreči še ne vem kako bombastične geslice, ki so jih vrgli v svet avtarkični režimi.

Kakor smo dejali, so države jugovzhodne Evrope s svojim dokaj primitivnim gospodarstvu popolnoma navezane na gospodarsko večje in naprednejše dežele, v prvi vrsti na najbližji, to sta Italija in Nemčija. Ti dve sili se trudita v zadnjih letih na vso moč, da bi si podredili gospodarsko in tudi politično države na jugovzhodu. Da v tem svojem stremljenju nista bili brez uspehov, o tem ne more biti nobenega dvoma, saj sta Francija in Anglija v tej smeri doslej kaj malo opravili.

Podatki nam kaj jasno prikazujejo, kakšne uspehe je žela v svojih uspehih n. pr. Italija, ki se ji posrečilo predvsem v preteklem letu močno povečati izmenjavo blaga z deželami jugovzhodne Evrope. Vzemimo za merilo 1934. leto kot poslednje »normalno« leto pred sankcijami. V tem letu je uvozila Italija iz jugovzhodnih dežel blaga za 570 milijonov lir, dočim ga je izvozila za 460 milijonov lir. Lansko leto pa je znašal uvoz Italije iz teh zemelj 1.032 milijonov lir in izvoz 830 milijonov lir. Vidimo torej, da se izmenjava blaga med Italijo in državami na jugovzhodu Evrope skoraj podvoji. Kako

so bile udeležene pri tej izmenjavi posamezne države, nam bo prikazala spodnja preglednica uvoza v Italijo odnosno izvoza iz nje:

	Uvoz	Izvoz
Albanija	60	63
Bolgarija	104	64
Grčija	92	93
Jugoslavija	150	219
Madžarska	187	161
Romanija	252	138
Turčija	187	92

Prav tako so gospodarsko navezane te dežele na Nemčijo, o čemer pa so bile že mnogokrat prinašane podrobne številke. Dejstvo je, da sta se Italija in Nemčija v zadnjih letih temeljito uveljavili v deželah jugovzhodne Evrope in, da se opaža vsa ta teža pri nihanju teh dežel v današnji gospodarsko-politični borbi velesil.

Seveda hočeta danes Anglija in Francija nadoknaditi vse tisto, kar sta v preteklih letih zanemarili. Zato se trudita na vse pretege, da bi s trgovskimi pogodbami, s posojili in drugim potegnili jugovzhodne dežele v svoj gospodarski krog ter tako postavili vplivu Italije in Nemčije protitež. V nemali meri jima to seveda uspeva, kajti njune denarne rezerve, potrebne za podeljevanje kreditov, so še precej izdatne, dočim so drugod že zdavnaj zmanjkale.

In države jugovzhodne Evrope? V tej gospodarsko-politični borbi velesil imajo lepo priliko izbiti zase čim več koristi. — Vprašanje je le, ali imajo za to »manevriranje« sposobne gospodarstvenike in diplomate. To bo pa mogoče presoditi šele v bodočnosti.

Ugodna letina v rudarstvu in topilniški industriji

V teku 1938. leta je bilo pridelanih v naši državi 286.000 vagonov raznih kovinskih rud in pa 11.800 vagonov raznih kovin, kar pomenja rekord v naši rudarski in topilniški delavnosti. V primerjavi z letom 1937. se je povečala proizvodnja

kovinskih rudnin za 8,3 odst., kovin pa za 34,8 odstotkov.

Ce pregledamo proizvodnjo važnejših kovinskih rudnin in kovin iz leta 1937. in 1938., potem dobimo to sliko (v tonah):

	1937.	1938.	%
Svinec — cink (ruda)	812.000	870.000	+7
baker	650.000	740.000	+14
železna ruda	618.000	610.000	-1
boksit	358.000	410.000	+11,7
pirit	134.000	150.000	+12
kromova ruda	60.000	51.000	-17
antimonova ruda	8.600	15.000	+83
manganova ruda	4.300	3.200	-33
sirovo železo	40.000	60.000	+50
baker	39.970	40.000	-
svinec	4.000	8.600	+115
cink	4.900	4.600	-6
antimon	590	1.100	+116

Opaziti je torej lep napredek v rudarski in topilniški industriji. Žal je šel velik del dobička v inozemstvo, kajti lastniki industrijskih podjetij so po večini tu-

ci. Tudi se ni poznal na napredek mnogo pri javnih dajatvah — davkih, kajti tuja podjetja so pri nas zaščitena z najrazličnejšimi ugodnostmi.

Kdo ima koristi od japonsko-kitajske vojne?

Kdo je zainteresiran na tem, da se že dve leti preliva po Kitajski nedolžna človeška kri? Mar je željno japonsko in kitajsko ljudstvo strahotnega umiranja, uničevanja tisočev zdravih teles, rušenja dobrin tisočletnega dela, gladu, epidemij in podobnega? Temu vprašanju more slediti samo kratak ne! Ni ljudstvo tisto, ki hoče vojno in vojna se ne vrši v imenu nobenega naroda.

In vendar je nekdo, ki je zanetil vojno. Da, kdo je tisti? Nihče drugi kot japonski kapital, ki ga

danes neumorno podpira del ostalega svetovnega kapitala. Oba imata namreč velikanske koristi od morije na Kitajskem. Obema prinaša povečana vojna industrija povečane dobičke.

Japonsko-kitajsko vojno je zanetil tkzv. japonski nacionalni kapital, ki ga imata v rokah dve vladajoči rodbini. Njihovi glavarji so namreč presodili, da bodo ogromne denarne — zlate rezerve naložene najbolj dobičkanosno v vojni industriji, ki pa mora svoje proizvode prodajati — na bojišče.

Japonski kapital, ki je prišel s svojo velikopotezno akcijo kmalu v hudo nasprotje z zagovorniki interesov širokih ljudskih slojev in pa srednjih trgovskih slojev, je brezobzirno odstranil vse svoje nasprotnike in ima danes vlado na Japonskem popolnoma v svojih rokah, v katerih je osredotočena vsa oblast. V cilju popolne izvršbe te oblasti je bila marca leta 1938. podvržena vsa japonska težka industrija strogi in neposredni državni kontroli. Na predlog kontrolnega odbora je bil ustanovljen koncern »Nippon Steel Materials Federation« za proizvodnjo in prodajo železa in jekla. Količine so bile določene z zakonom v juliju 1938. Glavni proizvajalec je »Nippon Iron Manufacturing«.

Petletni načrt določa povečanje kapacitete topilnic železa od 2.420.000 na 7 milijonov 750.000 ton surovega železa, tovarn jekla od 5.160.000 na 9.200.000 ton surovega jekla in od 5.010.000 na 8.320.000 ton predelane jekla. Prodajna organizacija, ki razpolaga s kapitalom 30 milijonov jenov, izvršuje razdelitev točno po navodilih državnega kontrolnega odbora.

Impozantne številke, kajne? Škoda, da niso navedene še tiste, ki bi nam prikazale velikanske dobičke!

Kakšne, čigave dobičke? Kje le?! Saj je določeno povečanje proizvodnje samo radi interesov Japonske in njenega ljudstva, torej radi obrambe pred požrešnimi volkovi!

Ironija! Seveda, na račun ljudstva!

Dobra kupčija na Ljubljanskem velesaimu

V soboto je bil svečano otvorjen 19. spomladanski velesajem v Ljubljani, ki traja do ponedeljka, 12. t. m. zvečer. Otvoril ga je trgovinski minister Tomič. Pokrovitelja velesajma Nj. Vel. kralja Petra je zastopal general. Navzoči so bili predstavniki javnega življenja, gospodarstva, tujskega prometa, župani avtonomnih mest itd. Otvoritveni govor je imel predsednik velesajma, industrijalec Fran Bonač. Gostje so si nato podrobno ogledali razstavo.

Letos je velesajem zelo dobro zaseden. Vsi prostori so bili že zdavnaj oddani. Pohoštva, ki je naša slovenska posebnost, s katero se lahko ponasamo, je tokrat nekoliko manj, zato pa je blago res prvovrstno in izbrano. Za pohoštvo je precejšnje zanimanje in je bilo še precej vzorcev prodanih. Veliko povpraševanje je po poljedelskih strojih in orodju, ki je tudi tokrat bogato zastopano in je najboljše kakovosti. Precej strojev je videti v obratu. Težka industrija je, kakor vedno, dobro zastopana in se tudi že pohvali z dobro kupčijo.

Izredno dobro je tokrat zastopana avtomobilska industrija, ki je poslala na velesajem svoje najboljše znamke najrazličnejših tipov, od preprostega voza v ceni kakih 25 tisoč dinarjev do najfinejšega izdelka. Mnogo je razstavljenih tudi motornih koles in biciklov. Razstavljenih je tudi precej radijskih aparatov raznih znamk, ki so bili takisto že prodani, znak, da radio tudi pri nas napreduje in se zanimajo zanj vedno širši sloji. V splošnem se da reči, da so razstavljalci doslej še precej zadovoljni. Seveda niso napravile vse gospodarske panoge enako dobre kupčije, toda v splošnem je treba naglasiti, da so posli boljše kakor prejšnja leta, tudi znak, da je kriza že zdavnaj za nami. Žal pa mednarodni napeti položaj precej ovira poslovanje in bi razstavljalci napravili neprimerno boljše kupčije, če ne bi še vedno viseli na nebu grozeči oblaki. Upajmo, da črnogled ne bodo imeli prav in da se bo prihodnje leto Ljubljanski velesajem vršil v čistejšem ozračju, in brez vsakršne motnje.

Poljedelstvo v Nemčiji in na Češkem

Nemški listi prinašajo zanimive primerjave med poljedelsko posejstvo v Nemčiji in na Češkem. V oklepajih so številke za Nemčijo: do 2 ha ima na Češkem 49% (30%); od 2—5 ha 26% (27%); od 5—20 ha 22% (35%) 20—100 ha 3% (7%).

Poleg teh številk so zanimive še številke o sadnem drevju. Na Češkem je 10.789.000 sliv, 9.509.000 jablan, 4.570.000 črešenj, 4.041.000 hrušek, 554.000 orehov, 543.000 marelic in 140 tisoč breskev; v celem je torej 32.598.000 sadnih dreves. To je sicer precej manj kakor v Nemčiji, kjer imajo 675.669.000 dreves. Če pa primerjamo te številke s številom prebivalstva, dobimo, da pride a 100 prebivalcev na Češkem 459 dreves v Nemčiji pa le 259 dreves.

Ti podatki, ki jih posnemamo iz »Berliner Illustrierte Zeitung«, nam povedo marsikaj o intenzivnosti obdelave in o velikih koristih, ki jih ima Nemčija od zasedbe Češke.

Potovanje v Benetke

Sedajle, ko postajajo dnevi vedno toplejši in je že nekam težko pripraviti publiko, da pride v gledališče, se uprave odločajo za lahke komade, ki »vlečejo«. Posebno, če gre za predstavo, ki naj prinese nekaj inkasa za Udruženje. Če kadaj, je taka praksa v tem primeru opravičljiva. »Potovanje v Benetke« je lahka komedija, ki pa ima dovolj esprita in situacijske komike, ki izdaja francoskega avtorja. Tokrat celo dva: Louisa Verneuita in Georges Berra.

Ozračje komedije je, človek bi dejal, »velekapitalistično«. Mlada žena, ki jo njen bogati mož zanemarija, se v Nizzzi zaljubi v drugega, v človeka, ki prav za prav ne dela ničesar — no bavi se s kiparstvom, toda tega nihče ne jemlje resno. Žena se hoče ločiti od svojega moža in mu sporoči, da mu ima nekaj pomembnega povedati. Mož jo takoj poišče, toda tu nastane težava. Taka stvar se ne da povedati kar tako. Po oklevanju, se zaljubljenca odločita, da kar na vsem lepem pobegneta in postavita ubogegega možička — prav sodobno — kar pred dovršeno dejstvo. Toda mož za njuno nakano izve in tu se pokaže, da je neprimerno bolj prebrisan, kakor pa njegov tekmeč. V kritičnem trenutku, ko hoče njegov tekmeč na vlak, kjer ga pri neki postaji že čaka žena, se mož pojavi pri njem na domu in ga premoti, da zamudi vlak. Z laskanjem in drugimi trikii se mu posreči, da dobi tekmečevo zaupanje in ga odpelje s seboj v Pariz. Med tem se žena v Nizzzi že precej ohladi. Ko v Parizu spozna, da ji je ljubimec »nezvest« z njenim možem, se v užaljenem samoljubju vrže zopet v objem možu, ki se je pri tem pokazal kot mnogo inteligentnejši in spretnješi od svojega tekmeča, ki je končno blamiran. Igra je dosegla v Verdonikovi režiji pri publikii uspeh. Igrali so Razbergerjeva mlado ženo, Verdonik njenega ljubimca, Crnobori njenega moža, Rasberger njene očeta ter Štandeker komornika. Lahke in hvaležne vloge v lahkotni komediji našim igralcem niso delale težav in je bil nivo igre primeren vsebini. **jad.**

Dolina Sentlorianska

Povodnji. Pretekli rajski mesec maj je bil letos zadosti čudaški. Kar dvakrat je stresel na naš svet cele golide vode, kakor bi iz ška-fa lilo, kot so lepo pisali časopisi. Nastale so povsod po ravninah krasne povodnji, skoraj tako lepe, kot so bile lani, predlani in tako nazaj. Naše povodnji so postale nekako stalna ustanova naše zemlje, a na nas je, kot iznajdljivih ljudi, da začnemo tudi to pridobitnost eks-plo-ativirati.

Društvo zoper povodenj. Nezaudoljneži, ki z velikimi množicami vode na tej zemlji niso zadovoljni, bi se morali organizirati v posebno društvo zoper povodenj. Društva imajo pri nas na splošno visoke cilje in široke delokroge, koristiti in služiti ubogemu narodu. Iz tega društva bi se lahko pozneje izcimila politična stranka, ki bi potegnili za seboj ves narod. Ta politična stranka bi lahko služila razen ubogemu narodu tudi bogatemu ljudstvu, da bi bili vsi zadovoljni, takorekoč vse narodne in ljudske plasti. Kar dve muhi bi na ta način z enim udarcem: še demokracija bi na ta način pridobila.

Demokracija bo tako zlezla do popolnosti. To pa je zelo važno, kajti v sedanjem pustem času ni ničesar bolj potrebnega ali potrebnjega, kot zadovoljiti vse ljudske plasti z demokracijo. Demokracija ali regulacija — to zveni skoraj enako. Glavno je itak beseda — za vsebino se naš narod ni prav za prav nikoli pital, vsaj posebno pretegnil se ni, kadar bi ravno kazalo.

Načeln bo. To pa to, tu pa je šlo vedno več ali manj za zares. Kaj povodnji, pa druge slične otipljive malenkosti! Reševali smo velika, celo svetovna vprašanja. Za načela in ideje bi se dali raztrgati, skoraj mučiti, kakor Angleži ali Francozi ali Amerikanci, ti v svetu odločujoči veliki narodi, ki so v bojih za »načela« tudi večkrat naravnost divji.

DZP (društvo zoper povodenj) bi mimo agilnega društvenega delovanja, zborovanj in sejanja lahko poslalo na merodajna mesta tudi kako primerno deputacijo, s pismeno spomenico ali prošnjo za podporo, kakega jurčka bi že kje vjagali. Podpora je sicer kaplja v povodenj, lahko pa se pri somišljenikih postavi, kar je vedno dobro.

Dve sekciji. Da bi DPZ vsestransko uspevala, bo treba ustanoviti za liberalce liberalno sekcijo, za one druge pa tudi nekaj sličnega. Ker smo tako že od pamtveka vajeni, bo tudi za današnje razmere najboljše tako kazalo. V najboljšem slučaju pa si naj prvi kot drugi ustanove popolnoma samostojno društvo na svoji svetovnonazorni podlagi, da bo volk sit in koza cela. Za slovenske živce bi bilo slednje nekaj najpametnejšega in najbolj slover-skega.

Edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo, je zapisal največji slovenski pesnik, katerega devetdeset letnice smrti se letos spominjamo, že pred več kot sto leti. Mož je čisto lepo mislil, le dolgo bo še moral čakati, preden se mu bo želja izpolnila. Sicer pa je v tem stavku načelna pomota: ne more se vrniti, česar še sploh nismo imeli. Edinost, sreča,

Naša mladina

Za ženo in dom

Politična vzgoja nemške mladine

Pretežna večina vodilnih osebnosti narodno-socialistične stranke, so starejši delavci iz dobe, ko se je pričela stranka šele razvijati. Danes, ko posega narodno-socialistična stranka v vse veje nemškega nrodnega, političnega, kulturnega, gospodarskega, socialnega in tudi zasebnega življenja, je razumljivo, da primanjkuje stranki sposobnih činiteljev, ki bi bili v stanu vršiti vso ogromno funkcijo stranke, ki se veča radi težkoč, ki jih preživlja nemški narod iz dneva v dan.

Kolikor je mogoče razvideti iz raznih hitlerjanskih časopisov, je bila vpeljana v novejši dobi politična vzgoja mladine za politična vodstva, da bi si ohranila narodno-socialistična stranka tudi v bodoče svoje postojanke med narodom in tako vršila poslanstvo nove Nemčije. Prvi začetki te vzgoje spadajo že v organizacijo najmlajših Hitlerjugend, iz katere se izbere najspodobnejše za nadaljno vzgojo. Vso politično vzgojo mladine nadzoruje glavni vzgojni urad (Hauptschulungsamt), kateremu so podrejene najvišje vzgojne institucije: šole Adolfa Hitlerja in vrsta gradov, na katerih dobe gojenci v nekaj letih svojo visoko politično izobrazbo.

Šole Adolfa Hitlerja so podrejene strankinemu vodstvu. V načrtu je ustanovitev 30 Hitlerjevih šol, iz katerih bi izšlo vsako leto nad štiri tisoč absolventov. Do sedaj so ustanovljene samo tri, medtem ko se jih sedem gradi. Prvo šolsko leto je bilo otvoreno leta 1937. In se sprejemajo v šole člani Hitlerjugend, ki so izpolnili 12. leto ter so že do takrat pokazali svoje voditeljske zmožnosti, v kolikor se more to pri mladini sploh opaziti. Vendar morajo svojo sposobnost pred sprejemom v Hitlerjeve šole dokazati še s posebnim izpitom. Šolanje v Hitlerjevih šolah traja šest let in je popolnoma brezplačno; gojenci živijo v internatu in nosijo posebne uniforme. Šola je v vseh pogledih enakopravna s srednjimi šolami. Koliko jim sploh odgovarja, je drugo vprašanje. Posebno pazljivo posvečajo tujim jezikom, in kar je samo po sebi razumljivo, hitlerjevskemu duhu. Pa tudi o telesni vzgoji ni mogoče reči, da bi bila zanemarjena, in razpolagajo vse Hitlerjeve šole z najmodernejšimi pripomočki za telesno vzgojo človeka.

Po končani šoli odidejo gojenci Hitlerjevih šol v življenje — svoje poklice — če ne nadaljujejo z visokošolskim študijem. Samo ob sebi pa je razumljivo, da je njihova glavna dolžnost, dati vse svoje sile in moči stranki; zategadelj dobijo v njej funkcije za svoje delo, da pokažejo svoje sposobnosti. Z dovršenim 25 letom, pa morajo absolventi Hitlerjevih šol od-

služiti obvezno delavsko in vojaško službo.

Po sedemletnem usposabljanju absolventov Hitlerjevih šol v javnem in političnem življenju, se jih izbere vsako leto na podlagi izpitov tisoč za nadaljnje šolanje na vrsti gradov. (Ordensburgen.)

Ker bo na podlagi zgoraj opisanega načina vzgoje izšla prva generacija Hitlerjevih šol šele 1950. leta, se ureja sedaj politično šolanje v okrožnih vrstah gradov. Do sedaj so v ta namen ustanovljeni štiri taki gradovi: Grössinsee na Pomorjanskem, Vogelsang v Porenju, Sonthofen v Bavarskih Alpah in Marienburg v Vzhodni Prusiji. Kljub temu, da so vsi ti gradovi zgrajeni v starem germanskem slogu, so urejeni na najmodernejši način. Vsak grad ima stalno posadko, ki jo tvorijo: poveljnik gradu, priložnik, gospodarški upravitelj, instruktorji, uslužbeno osebje in dijaki sami. Učitelji so izbrani iz najboljših političnih in ostalih strokovnjakov rajha, da bi bila zajamčena najboljša vzgoja, v duhu potreb stranke in voditeljskih mest v državi. Na vsakem gradu je 300 do 400 dijakov, razdeljenih na tako imenovane »Hunderschaft« po 30—40 dijakov (?); ti »Hunderschaft« se delijo dalje v »Kameradschaft«, ki jih tvorijo običajno samo po deset dijakov. Njihovo življenje v teh gradovih je urejeno popolnoma po vojaškem načinu.

Učna snov vsega: nauk o rasi, zgodovino, filozofijo, umetnost in kulturo, socialne in gospodarske nauke, vojaško vedo, vzhodna, in južnoevropska vprašanja, slovanske jezike in nauk o telesni vzgoji. Razumljivo je, da se poučuje vse v duhu narodnega socializma in da ne odgovarja učenju zgodovini in znanosti. Posebno zanimivo je, da se poučujejo tudi slovanski jeziki; zakaj si lahko mislimo. Šolanje po gradovih traja štiri leta in se deli tako, da se šolajo absolventi prvo leto na gradu Grössinsee; drugo leto na Vogelsangskem gradu, tretje leto v Sonthofnu, kjer traja šolanje poldruge leto. Zadnje polletje pa se šolajo v Marienburgu. Kako je porazdeljena učna snov po posameznih gradovih ni znano in je zlasti zanimivo, da se prične in konča šolanje v neposredni bližini slovanske zemlje.

Letošnjo jesen pridejo v narodno-socialistično stranko prvi gojenci te politične šole.

Dolžnost vseh narodno zavednih Slovencev in čutečih Jugoslovancev je, da računamo s tem načinom politične vzgoje nemške mladine. Vzgojimo mladino, — — — na načelih svobodoljublja, demokracije in narodne ter državne zavesti, ki naj bodo kažipot pri naši politični vzgoji mladine!

Iz gl. odbora Zveze kmetskih fantov in deklet

Preteklo nedeljo, dne 4. t. m., se je vršila seja glavnega odbora Zveze kmetskih fantov. Seja so se udeležili razen dveh članov, od katerih je eden pri vojakih, drugi pa se je opravičil, vsi člani gl. odbora. Seja je otvoril in vodil predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek, ki je podal obširno poročilo o delovanju Zveze kmetskih fantov in deklet in društev v zimski ter pomladanski dobi. Poročilo tov. predsednika so vzeli vsi navzoči z odobravanjem na znanje; nato so podali svoja še posamezni člani glavnega odbora, ki so bila prav zanimiva.

letnem delovanju Društev in Okrožij kmetskih fantov in deklet, zlasti o manifestacijskih prireditvah in tekmah v kmetiskem delu. Iznešeni predlogi tov. odbornikov, ki se tičejo delovanja kmetško mladinskega gibanja, so najjasnejši dokaz zrelosti organizirane kmetijske mladine, ki tudi danes ne izgublja glave, temveč usmerja vse svoje delovanje za dvig slovenske vasi in naroda ter države.

Seja se je tudi izrekla za čim tesnejše sodelovanjem z ostalimi kmetško mladinskimi organizacijami v državi, kar moramo še posebno toplo pozdraviti!

FILM

Kino v Nemčiji in v protektoratu
Nemčija je imela do priključitve Češke 6473 dvoran z 2,5 milijoni sedežev. S priključitvijo Češke se je to število povečalo pri dvoranah za 1115 in pri sedežih za 364.095. Nemški listi prištevajo k temu še 135 dvoran in 45.521 sedežev na sosednjem Slovaškem. Tako je sedaj 7923 dvoran z 2.909.616 sedeži nemški filmski produkciji na razpolago.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

spravo? Kdaj? No, hvala Bogu, vsaj Edinost že imamo.
Vzglede nam bodi široki svet. Kakšna trdnost, edinstvo in sreča je n. pr. med totalitarnimi državami? Na življenje in smrt do smrti so se zvezali za celih deset let — mi pa smo si celo za en cel dan narazen. Pa demokratske veselje, kako ozka povezanost! Se celo ruski medved bo pomagal kovati edinstvo ter plesati po erotnih taktih angleški valček.
Angleški valček je zanimiv ples, posebno

Tečaji za junij. Finančno ministrstvo je za mesec junij odredilo tele proračunske tečaje za inozemske valute, ki se precej razlikujejo od dosedanjih, ker se je tečaj angleškega funta precej spremenil; napoleon 205, turška zlata lira 364,50, angleški funt 258, ameriški dolar 54,90, kanadski dolar 54,60, nemška marka 14, zlot 8,30, belga 9,30, ponge 8,60 milrejs 2,80, egiptski funt 260, palestinski funt 255, urugvajski peso 18,60, argentinski peso 12,40, čilenski peso 1,25, turška papirnata lira 34, 100 francoskih frankov 146, 100 švicarskih frankov 1241, 100 lir 228, 100 holandskih goldinarjev 2960, 100 levov 47, 100 lejev 30, 100 drahem 40, 100 danskih kron 1151, 100 švedskih kron 1326, 100 norveških kron 1285, 100 pezet 200, 100 čeških kron 148, 100 latov 750 in 100 iranskih (perzijskih) rialov 100 dinarjev.

če se v temnem objemčku vrtita lev in medved. Ampak izgleda, da ni medo nič posebno navdušen za tako plesanje in da bi mnogo rajši videl, da bi drugi z njim vred plesali »kazačoke«. Angleži so kampeljini, pa bodo že tako uredili, da bo njim prav in dobro, četudi bi bilo treba nazadnje še »kazačoke« plesati.
Marsikdo bi rad plesal in se prav pridno pripravljal na tak ples. Oboroževanje je že tako vsestransko, da ni čuda, ako manjka še samo godba, da bi šlo zares. Tu je potrebna

Večna pesem gospodinjstva

Gospodinjstvo je težaven poklic, težaven že radi tega, ker ne pozna nikakih počitnic, ne nedelje in ne praznika. Gospodinja je večno vprežena k svojemu poslu, ker želodec vedno in brezobzirno terja svoj del. Ob nedeljah in praznikih, ko vsak delavec počiva, ima gospodinja celo več dela nego navadne dni, ker mora pripraviti boljše in sijajnejše kosilo. Posebno trpi ob vročih nedeljah, ko leži ostala družina v senci ali pa se sprehaja po senčnem parku, dočim pripravlja gospodinja v potu svojega obraza kosilo. Po kosilu izgine družina zopet k prijetnemu počitku, gospodinja, vsa izmučena pa mora še urediti kuhinjo. Ubito od dela jo potem še priganjajo, da se hitro obleče in udeleži skupnega izprehoda, na katerem mora tudi navadno nositi južino, otroške plaščke in drugo ropotijo. Nedelja je torej višek gospodinjinoga trpljenja.

Če bi vse te gospodinjke nekoliko bolj praktično prijele za svoje delo, bi si lahko tudi vse privoščile nedeljski oddih. Zepred nedeljo naj si sestavijo jedilnik za ta dan. Obsega naj same takšne jedi, ki se dajo pripraviti na najhitrejši način. Govejo juho lahko skuha gospodinja že v soboto in jo postavi na hladno. Drugi dan samo vkuha rezance, ki jih je tudi pripravila že med tednom. Tudi marsikaj za prikuho lahko pripravi prejšnji dan. Močnato jed ali kompot napravi tudi že v soboto. V nedeljo izbere takšno meso, ki bo naglo pečeno. Dela naj vse po načrtu in pazi, da bo zamazala čim manj posode.

Takšen nedeljski obed ne bo povzročil gospodinjki niti malo napora, niti ji ne bo vzel preveč časa. Z veseljem in brez utrujenosti se bo lahko udeležila popoldanskega izleta.

Da se meso ne pokvari

Bližamo se vročim dnevom. Že sedaj nam povzroča skrbni misel, kako bomo očuvali pred kvarnim vplivom vročine meso, maslo in razna druga, proti vročini občutljiva jedila. Ako nimamo hladne kleti, ali pa ljubeznivega soseda-gostilničarja, ki bi nam dal na razpolago ledenico, moramo si pač pomagati sami, kakor vemo in znamo. Za meščane ta skrb ni tako velika, ker dobe meso lahko vsak dan sveže pri mesarju, tuda deželani so reveži, ki kupujejo v bližnjem večjem kraju, ki pa navadno tudi ni tako velik, da bi kral mesar vsak dan in si torej kupijo meso kar za več dni.

Za kratek čas lahko ohranimo govedino svežo, če zažgemo žvepleno palčico in držimo govedino nad žveplanim dimom. Nato obesimo meso v hladnejši in temen prostor. Pred uporabo pa je treba tako govedino temeljito oprati, kar ji seveda odvzame na njeni vrednosti.

Teletino ohranimo za več dni svežo, če jo zavijemo v staro, mehko in čisto cunjo tako, da se tesno prilaga mesu. Teletino nato obesimo v prostor, kjer je preprih, najbolje v očiščeno sobno peč. Na istem mestu tudi najboljše shranimo surovo maslo, ki ga poprej zavijemo v zelene liste. V peči z močnim preprihom, zavita v čiste krpe, se dalje časa drži tudi govedina, jagnjetina ali divjačina. Pri manjših količinah mesa si pomagamo tudi na ta način, da meso v zelo vroči mašti z obeh strani naglo na rahlo opečemo in ga postavimo na hladen prostor. Šele na dan uporabe ga spečemo popolnoma.

Ne moremo pa na ta način shranjevati drobovja, ki se kvari mnogo hitreje nego meso.

KUHINJA

Sparglji v omaki. Skuhaj sparglje v slani vodi, v kolikor so mehki, jih zreži na pol prsta dolge koščke ter jih polji s sledečo omako. Napravi prežganje iz presnega masla in moke; zalij z juho, v kateri so se kuhali sparglji in pretlači vanje tudi slabše dele spargljev, ako niso grenki. Osoli in prideni zelenega sesekljane peteršilja. Omaka ne sme biti zelo gosta. Postavi na štedilnik kožo v kateri so sparglji v omaki, ubij vanjo 6—8 jajc, premešaj, osoli in pusti, da se strdi. Povrhu potresi zelenega sesekljane peteršilja. Daj na mizo s trdo kuhanimi jajci ali z zeleno solato.

Pikantni vampi. 1 kg skrbno očiščenih govejih vampov, ki si jih naposled še v mrzlih vodah parkrat preprala, pristavi v mrzlo vodo. Ko so pol ure vreli, odlij krop in nalij vampe z mrzlo vodo, ki je mora biti prav obilo, ker morajo vampi vreti 4 ure, ako hočemo da bodo dovolj mehki. Tej vodi dodaj šopek timesa, precej zrezane čebule, strok česna, 2 lovorjeva lističa, korenine peteršilja, korenino zelene, koren, vse zrezano na listke, in nekaj celega popra. Ko so vampi že tako mehki, da se vdajajo, ako jih premešaj z dvema prstoma, jih vzami iz juhe in jih oblij z mrzlo vodo. Zreži jih na drobne rezance in jih začini s poprom, soljo in limonovim sokom. Vse korenine, ki so se kuhale z vampi, pretlači in zalij s približno tri četrt litra vampove juhe ter postavi na stran. Sekljaj 5 dkg slanice, malo čebule, šopek zelenega peteršilja, 5 dkg svežih ali prekuhanih posušenih gob, par kapar, strok česna in pol kavne žličke majarona. Vse dobro zmešaj in prideni prežganju, ki si ga naredila iz 5 dkg masti in 3 dkg moke ter

zličke presejanih drobtin; prežganje naj bo zlatorumeno. Prepraži še nekoliko nakar primešaj 2 žlici milega vinskega kisa, prilij še pretlačeno zelenjavo z juho, dobro razmešaj v gladko redko omako, ki naj vre še četrte ure. Nato pridaj narazane vampe in pari vse skupaj še četrte ure. Na mizo daj s kuhanimi cmoki ali krompirjem.

Puding iz beljakov in sadja. Poljubno vrsto sadja ali več vrst skupaj oluplji in očisti ter ga skuhaj do mehkega; potem ga stlači v mezgo, kateri primešaj sladkorja in cimeta po okusu. Na cel krožnik take sadne mezge primešaj 10 gramov želatine, ki jo raztopi v malo vina in jo precedi. Ko se začne že nekoliko strjati, prideni trd, osoljen sneg treh beljakov in postavi v kalup s pudingom v mrzlo vodo, da se popolnoma strdi.

Spouladanska juha. Osnaženo korenje mladega korenja, rumene kolerabe, zelene in kako užitno gobo zreži na majhne koščke; razbela košček masla in opravi vse to na njem. Zalij z osoljeno kostno ali krompirjevo juho ter kuhaj počasi. Medtem osnaži in zreži 10—15 zelenih strokov fižola na posevne koščke in jih skuhaj skupaj s skodelico izluščenega graha in z majhnim cvetom karfiol; le; naposled dodaj tudi 2 olupljena, na koček zrezana krompirja. Vse stres končno v juho; pokuhaj še malo; ako treba zalij z zelenjavno vodo. Preden neseš na mizo, potresi povrhu drobno zrezanega drobnjaka.

Pikantna leča. Leče sicer ni treba kuhati tako dolgo kakor fižol, vendar je dobro, da jo namočimo že prejšnji večer ali vsaj par ur pred kuhanjem. Vodo, v kateri se je leča namakala, ocedimo in jo zalijemo z mlačno vodo; kuhamo jo do mehkega. Potem napravimo temno prežganje, a prazimo z moko tudi drobno sesekljano čebulo, sesekljano očeletno sardelo, nekoliko nastrganega limonovega olupka, pa kapar, šopek matereine dušice (ti mesa) in pol lovorjevega lista, vse drobno sesekljano. Prežganje razmešaj najprej z malo zajemalko mrzle vode, potem z zavarkom od leče, stres vanj lečo, premešaj in daj, da še nokaj časa vre.

Praktični nasveti

Kdaj gori steni brez dima in vonja? Steni za svetilke pomoči pred uporabo v močen jesih in posuši. Če se postopa tako, gori brez dima in vonja.

Kako se odpravi novim sodom okus po lezu. V ta namen napolni sod z apnenno vodo, kateri prideni za vsak hektoliter 36 do 40 gramov solifra ali potošla. Čež šest do osem dni izprazni sod, izmivaj ga toliko časa, dokler ne teče iz njega popolnoma čista voda. Delo je končano. Tak sod ne daje potem vinu nikakega okusa.

Kako dolgo naj mladici sesajo, ako se jih hoče rediti doma? Zrebéta 12—16. teleta 10—12, praseta, jagnjeta in kozleta pa po 8 tednov. Tako dela tisti, ki hoče imeti lepo živino.

Znamenja bližjega rojenja. 1. Če so celice na robih že pokrite, in sicer z rumenkastimi pokrovci. 2. Če so matični, ali vsaj eden izmed teh, tudi že zaprti. 3. Če sedijo čebele pri lepem vremenu mirno in tesno skupaj, takrat čas roja ni več daleč. Zdej je čas roja pričakovati.

Strup za podgane. Zmešaj 100 delov starega zdrobljenega sira, 20 delov glicerina, 50 delov ogljenokislega barija in 10 delov ječmenove moke. Iz zmesi naredi kolačke ter jih potresi nekoliko z moko. Ko kolačke nastaviš podganom, postavi zraven kolačkov tudi plitvo posodo z vodo.

Kako naj se ravna z mladimi goskami? Izvaljenih gosk naj se prvih štiriindvajset ur ne jemlje iz gnezda, ker takrat ne rabijo hrane. Prva dva ali trije dnevi so za goske najbolj kritični, zato jih je treba skrbno čuvati in hraniti. Včasih je težko, jih privaditi na to, da same žro, a s potrpljenjem in vztrajnostjo se doseže kmalu tudi to. Pokladati pa se jim mora različna krma. Prve tri dni naj se jim pokladajo kuhana in na drobno zrezana jajca, pomešana z sesekljanimi koprivami ali pa z listjem divjega regrata. Pozneje naj se jim daje kuhan in zmečkan krompir, pomešan z otrobi. Kmalu nato pričnelo žreti tudi travo in te naj se jim poklada mnogo. Ko so stare teden dni, ni več velike skrbi, in ko imajo en mesec do šest tednov, jih izpusi mo svojobodno na pašo na primeren travnik.

Dopiši „Edinosti“

Prošnja na našo javnost!

V kratkem se podajo trije dijaki višje srednje šole iz Maribora na poučno potovanje s kolesi preko Zagreba in Beograda, Sofije in cele Bolgarije do Crnega morja. Ker so stroški veliki za potne liste in drugo opremo, njihovi starši pa so uradniškega stanu, se tem potom obračajo na mladino ljube, denarne zavode ter industrijska podjetja, da bi po možnosti v to svrhu in s tem pripomogli idealni zamisli. Prispevki naj se nakažejo na upravnico lista in sicer do 20. t. m. Plemenitim darovalcem se že v naprej zahvaljujejo prosilci.

Maribor

Zborovanje učiteljev. Sresko učiteljsko društvo Maribor desni breg bo zborovalo v soboto, dne 10. junija t. l. ob 9 uri v Devici Mariji v Brezju z naslednjim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo; 2. Volitev delegatov za banovinsko in glavno skupščino; 3. Predlogi za skupščino; 4. Razgovor o jezikovnem pouku. Popoldne je predviden izlet preko Drave v Slovenske gorice.

Kamnica pri Mariboru

Po dolgih letih sem jo zopet primahal v ta kraj, kjer — tam nekje blizu sončnega Sv. Urbana, večnega bivališča patrona in zaščitnika naših gor — nameravam kak mesec preživeti, da si popravim ljubo zdravje s konserviranimi sončnimi žarki iz dobrega vinskega leta. Bilo je tiste dni po hudih deževnih nalivih. Ob senčnem drevoredu v Mariboru toliko čistnega »zlahtnega« drevja divjega kostanja se vije tja proti Kamnici bela pravilnejše: ob tudi samo nekoliko suhem vremenu močno prašna cesta, ki jo neprestano poživiljajo vsakovrstna, navadno divje dreveča avtovozila. Pa sem obstal sredi poti in se nisem mogel načuditi poplavi te »bele ceste«: voda se je prelivala po njej in jo je posušeno zdrla da so imeli dovolj dela s popravljanjem. Oba jarka sta namreč zaraščena z gosto in visoko travo, da nista mogla odvajati vode, ki si je zato utrla bolj gladko pot — po cesti.

Ogovorim prišedšega cestarja: »Dovolite, vi ste cestar okrajnega cestnega odbora?« Odgovor: »Jawohl« (seveda)! Jaz: »Ali ne ve okrajni cestni odbor, da je treba obcestne jarke redno čistiti, travo odstranjevati, da ne bo škodljivih poplav po cesti?« Odgovor — zdaj slovenski: »To je pa moja stvar«.

Razumel sem ga: cestarji so navadno jako slabo plačani ljudje. Trava ob obcestnih jarkih jim je nekaj milosten »priboljšek«. To ni prav, ni gospodarski. Pridnega cestarja je treba dostojno plačati, da od njega lahko zahtevamo pravočasno pospravo obcestne trave brez ozira na to, ali je trava že za košnjo ali ne. Račun ni težek in vselej pokaže, kdo ima večjo škodo in kdo to škodo po nepotrebnem plačuje. Sotlski.

Okoli Svečine

Gospod Josip Keluc, veterinar, nam je poslal na zadnji dopis izjavo, ki jo bom objavil prihodnjič obenem z odgovorom gospoda Dreisiebnerja. Ker gre pri tem za pomemben živinorejski pouk, že danes na to opozarjamo.

Rogaška Slatina

Godba delavcev steklarne, prav lepo napreduje, od januarja ko so delavci dobili instrumente, pa do sedaj zaznamujejo lep napredek, naša želja je, da steklarji čim prej nastopijo tudi v Rog. Slatini, da bodo Slatinci videli, da ne pihate samo lepih steklenih predmetov, ampak da vam je tudi veliko do glasbe, zato pa le korajžno naprej.

Poplava. Tudi v dolini Sotle je bila ob zadnjem deževju velika poplava, Sotla je izstopila iz svoje vijugaste struge in poplavila vse, kar leži v nižini, tako da ima reven kmet, tako na slovenski, kot na hrvatski strani, ogromno škodo, sedaj delajo in čistijo travnike in njive, ampak Bog ve kaj ne bodo rešili.

Nov zdravnik v zdravilišču Rog. Slatina, dr. Stjepan Pollak, ordinira v hotelu »Pošta«.

Z lepim vremenom, ki je nastopilo, je tudi Rog. Slatina bolj živela, v nedeljo je bilo opaziti mnogo izletnikov.

V soboto, dne 3. t. m. je zapustil Rog. Slatino, tudi voditelj Hrvatov dr. Vladko Maček, s svojim spremstvom, kjer se je nahajal na zdravljenju.

Velika Nedelja

Ogromna škoda po poplavi. V občini Velika Nedelja in Sv. Lenart v Slovenskih goricah je komisija ocenjevala škodo od velikih poplav zadnjega deževja. Kakor so poročali, so bila polja v dolžini 15 km in višini 80 cm pod vodo. Tamošnji posestniki imajo ogromno škodo saj je komisija ugotovila nad 400.000 din. iz česar je razvidno, da so težko prizadeti. Banovina je obljubila posestnikom pomoč, da jim vsaj malo pomaga.

Cesta Velika Nedelja—Irgovišče še vedno temna. Že dolgo se govori, da se bo napeljala na banovinski cesti Velika Nedelja—Trgoišče električna razsvetljava. Kljub temu je cesta še vedno temna. Zato bi bilo zelo dobro, če bi se potrudila občina, saj bi se z razsvetlavo preprečile številne nesreče.

Pragersko

Jubilejni praznik železničarjev! Pragerski železničarji so proslavili svoj praznik »Konstantin« v nedeljo s kratkim izletom proti Pohorju. Izleta se je udeležilo lepo število železničarjev in tudi mnogo privatnikov. Spremljalo jih je tudi železničarska godba Pragersko pod vodstvom kapelnika Vuklerja Franca.

Skavtska edinica na Pragerskem je razvila svojo četrto zastavo. Lepo junijsko vreme jih je prvo nedeljo gnalo v prirodo. Četo vodi brat Ludvik Mathans, ki je zelo agilen. Na zadnji seji je tudi bilo sklenjeno, da bodo začeli prirejati razne igre. Edinica ima precej starejših in mlajših članov, manika jim je borna sobica, katero bi v zimskem času zelo potrebovali.

Pragerske poti so zelo slabe. Nedavno je občina kopala jarke, in izkopano zemljo nametala na pot, katera je bila v dokaj dobrem stanju. Sedaj po večdnevem deževju, je pot postala tako slaba, da za pešce sploh ni bila primerna. Vozniki so globoko rezali v zemljo, katera se je sedaj posušila. Pripravljen je že tudi delj časa gramoz, ki je pa le v kupih, kedaj bo pa na poti pa še ni znano.

Cirkovce

Gasilska četa v Cirkovcah pri Pragerskem je priredila v nedeljo še dokaj veliko dobrodelno tombolo. Imeli so precej lepih dobitkov med njimi tudi več koles. Tombolo je posetilo zelo mnogo ljudi, med temi tudi več iz okoliških krajev. Po končani tomboli je bila velika vrtna veselica, katera je četi prinesla lep dobiček.

Zidani most

Podmladek Jadranske straže potuje na morje. V soboto, dne 10. junija potuje okoli 35 podmladkarjev na Sušak in Krk. Pod vodstvom svojega učiteljskega ostanca na morju do 14. t. m., na kar se vrnejo preko Zagreba domov. Nekaj stroškov krijejo otroci s svojimi prihranki, katere so zbirali skoro poldruugo leto, s tem da so nabirali borovnice, gobe, kostanj in lovili žabe Na Telovo so napravili šolsko akademijo. Zapeli so mnogo narodnih pesmi, igrali odlomek iz igrice »Snegulčica« in »Zapeljivca« ter poleg tega tudi deklamirali primerne pesmice. Seveda so za potovanje mnogo prispevali domačini ter Zidamoščani, zlasti pa vodstvo papirnice na Njivcah. Vsem številnim darovalcem se poverjenik PJS, učitelj Bratok, najlepše zahvaljuje.

Od Sotle

Letošnja zgodnja suha in sončna pomlad je dala tudi kmetom ob Sotli najlepše nade v dobro letino. Sadej je kazalo odlično, poljska dela, setev smo opravili v najlepšem soncu, čisto drugače kot lani in predlansko leto, ko je vedno deževalo. Meseca maja pa je začelo padati in vsakdo se je s skrbjo zamislil v bodočnost. Posebno posestniki, ki imajo zemljo, travnike in polja ob Sotli, v Sotelski dolini, niso upali v nič dobrega. Vsakoletne blatne povodnji tik pred košnjo napravijo na travnikih neizmerno škodo, njevam pa ravno tako škodijo, ker uničijo dostikrat vso setev, vso lepo rast. Letošnje povodnji, tako na slovenski kot na hrvatski strani, so bile strašne. Kakor druga leta, tudi letos kličejo po regulaciji reka Sotla in nje pritoki. Z zadnjo povodnjo bo zelo prizadeta tudi živinoreja, ki je ravno v Sotelski dolini zelo razvita, ker bo zmanjkalo krme. Iz leta v leto upa kmet, da bo boljše, mogoče bomo vendarle kaj učinili. Bog daj! I. K.

RAZNO

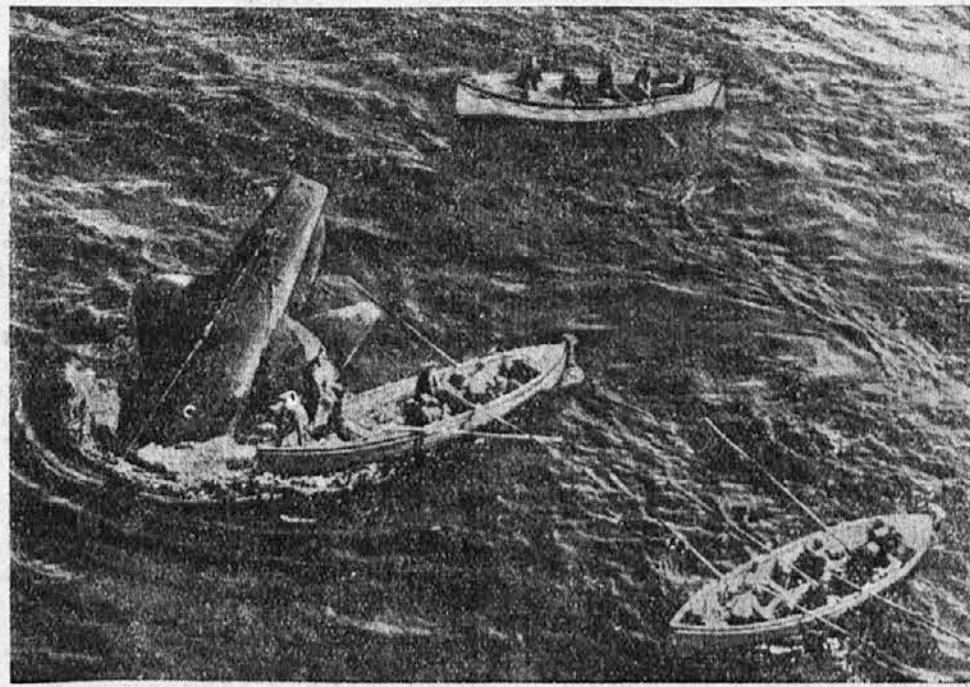
Velesajem v Ljubljani namerava zgraditi moderne razstavne lope iz betona in jekla, kakor je to v drugih krajih. Dosedanje lesene paviljone, ki stoje že 18 let, bodo odstranili. Vlada bo gradbo podprla z večjimi zneski. Zaenkrat dobi sejsmska uprava od vlade en milijon dinarjev podpore.

Novo zvonove je dobila cerkev pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, ki jih je v nedeljo posvetil škof dr. Tomažič. Bo ter jim je bil senatni predsednik dr. Korošec, ki ga je na slovesnosti zastopal mariborski podžupan Zebot.

Zveza trgovskih združenj za Slovenijo ima svoj letošnji občni zbor v okviru Prekmurskega tedna dne 18. t. m. v Murski Soboti. Pri tej priliki se otvori tudi Trgovski dom, ki je bil pred kratkim dogotovljen.

KINO V MARIBORU

Grajski kino:
Od 10. do 13. junija: »ZELENI CAR«. — (Carola Höhn, Gustav Diesel.)
Od 14. do 16. junija: »PARIŠKO DEKLE«. (Lily Ponc.)
Kino Esplanade:
Od 10. do 14. junija: »RASPUTIN«. — (Harry Baur, Marcel Chantal) francoska produkcija!
Od 15. do 19. jun.: »KRALJEV TENOR«. Slezak, Eichberger.)

Nesreča podmornice „Thetis“

Pred komaj 14 dnevi se je, kakor smo že poročali, na vzhodni obali Severne Amerike ponesrečila nova velika podmornica ameriškega vojnega brodogojca »Squalus«, ki je baš zapustila ladjedelnico in je bila na poskusni vožnji. Na ladji se je nekaj pokvarilo in ni se mogla več dvigniti na površino morja. Obležala je na dnu, 72 metrov globoko. Iz nje so s posebno napravo, ameriškim izumom, rešili 33 mož posadke, 26 pa se jih je zadržilo, ker jim je zmanjkalo zraka.

Niso še končane priprave, da bi ladjo dvignili na površje, že je prispela vest o drugi podobni, a še strašnejši nesreči. V Liverpoolskem zalivu je napravila velika angleška podmornica »Thetis«, težka kakih 1500 ton, ki jo, kakor v ameriškem primeru, še ni prevzela vojna mornarica, pretekli teden svojo prvo poskusno vožnjo. Na ladji je bilo vsega skupaj 101 mož. Razen posadke so se udeležili po-

skusne vožnje tudi razni strokovnjaki in inženirji ladjedelnice. Med njimi sta bila tudi dva pomorska častnika, ki bi imela prevzeti poveljstvo nad dvema enakima podmornicama, ki pa še nista gotovi. Iz doslej še nepojasnjenih vzrokov pa se je »Thetis« na prvi vožnji kakih 25 km od kraja zarila v plitvi vodi z rilcem med čeri in običala, komaj par metrov pod vodo. Zadnji del je nekaj metrov štrlel nad površje, kadar je bila oseka, t. j. kadar je bilo morje nizko. Poskušali so vse mogoče, da bi posadko rešili, pa zaman. Le šest oseb je zapustilo ladjo skozi odprtino, da bi splavali na površje, pa so trije utonili. Rešilo se jih je torej le troje, ostalih 98 pa se jih je zadržilo, ker jim je zmanjkalo zraka. Sedaj skušajo dvigniti podmornico.

Vest o katastrofah obeh podmornic je pretresla ves svet.

Podmornice in še kaj

Vzrok za katastrofe podmornic v glavnem v nepopolnosti podvodnih ladij

Ves svet je pod vtisom dveh katastrof, ki sta tekem dobrega tedna doleteli dvoje najnovejših velikih podmornic. Kakor omenjamo že na drugem mestu, se je potopila ameriška podmornica »Squalus«, par dni za njo pa angleška »Thetis«. Prvi je prišlo 26, pri drugi pa celo 98 mož ob življenje. Pred in med vojno, zlasti pa v poprevrstni dobi smo čitali celo vrsto nesreč, ki so doletele podmornice. Le redkokdaj se posreči rešiti posadko, ki je navadno pri vsakem resnem defektu izgubljena.

Kje je iskati vzrok za te nesreče?

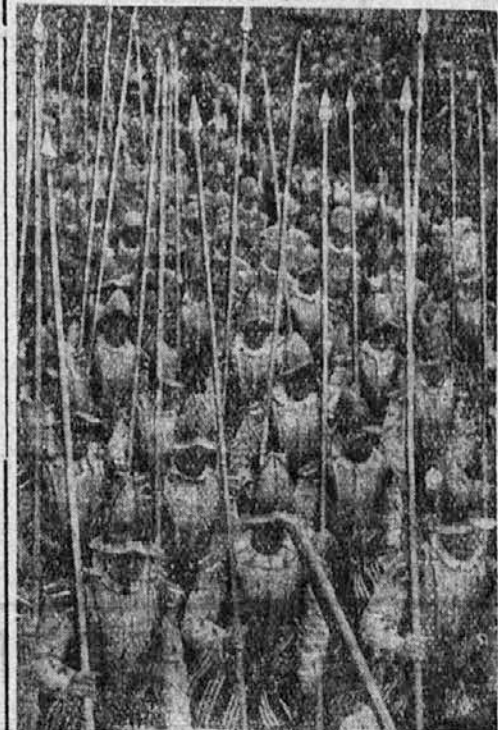
Predvsem je omeniti, da se podmornice nahajajo šele v začetku svojega razvoja. Vsaka nova stvar zahteva žrive v eni ali drugi obliki. Koliko je bilo nesreč v začetku železniškega prometa, koliko se jih je ponesrečilo pred vojno z avtomobilom in koliko žrtev je zahtevalo letalstvo! — Vidimo pa, da je železnica zelo zanesljivo prometno sredstvo, da so nesreče v primeri z ogromnim številom vlakov, ki so vedno po vsem svetu v obratu, malenkostne. Vidimo tudi, da so avtomobilske nesreče silno redke in da vozilo skoraj nikdar ni krivo nezgodi, ampak le nepazljivost vozača. Vidimo nadalje, da so letalske nesreče postale že zelo redke, da si po vsem svetu stalno v zraku na desetisoče aeroplanov.

Pri podmornici je stvar drugačna. Dočim se pilot, ako se mu letalo pokvari na motorju in začne padati, lahko spusti v lahnem dršalnem loku na tla, nima podvodna ladja tega pripomočka. Ako vdere voda v trup, je podm. izgubljen, ker nima dovolj vzgona, da bi z lastnimi silami dosegla površino morja. Zato tudi podmornice ne morejo globoko pod vodo, morda 50 metrov, več že težko. V globini je vodni pritisk strašen in mora, ako se spusti ladja pregloboko, naravnost stlačiti je-klene plošče, iz katerih je sestavljena. Ako naprava, ki povzroča, da se ladja zopet dvigne na površino, ne funkcionira, je podmornica izgubljena. Načinov, kako se podmornice potapljaajo in zopet dvigajo je več. Lahko se spusti gotova množina voda v posebne, hermetično zaprte oddelke, tako zvane tanke, vsled česar se ladja pogrezne. Čim je dosegla zaželeno globino, začno stroji zopet črpati vodo iz tankov, ali le toliko, da je teža vode enaka vzgonu. Čim se hoče ladja zopet dvigniti, iztisne zopet nekaj vode iz tanka. Ta način je najbolj nevaren, ker lahko v globini odpovedo stroji. Večinoma rabijo sedaj drug način. Ob strani ladjinega trupa so horizontalna krmila, približno takšna, kakršna imajo letala. Čim

se krmila obrnejo navzdol, se ladja pogrezne, in obratno. Toda tudi tu se lahko kaj pokvari in ladja ne more več nazaj.

Kolikor se doslej ve, je pri »Squalusu« in pri »Thetisi« vdrla voda v sprednji del ladje. Najbrže odprtine za spuščanje torpedov niso bile popolnoma zaprte, morda tudi zapahi vrat pri torpednih ceveh niso bili dovolj močni. Dejstvo je, da je voda vdrla v sprednji del, da je bilo preveč vode v trupu in da se zato v obeh primerih podmornica ni mogla več dvigniti. Posadka je živela morda dva dni, dokler je imela dovolj zraka, oziroma kisika, potem pa se je zadržila.

Rešiti se skoraj ni mogoče iz potopljene podmornice. Američani imajo sicer iznajdbo, nekaj potapljaški zvon, s katerim so rešili 26 mož, toda vseh niso mogli, ker ni bilo dovolj časa na razpolago. Drugod pa sploh nimajo te priprave. Imajo sicer nekaj v bistvu sličnega, v aparat pa gre samo en človek. In čim odpre vrata, njega morda dvigne na površje, toda voda vdre v notranost ladje in jo preplavi, tako da ostala posadka utone. — Dvigniti tako ladjo, pa tudi ni mala reč, ker tehtajo najnovejše podmornice do 1500 ton in še več.

Iz starih časov

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO. DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA

LITOGRAFIJA

OFFSETTISK

KAMNOTISK

BAKROTISK

ANILINSKI TISK

KNJIGOVEZNICA

KARTONAZA

PLAKATIRANJE

Zanimivo štivo

Nekaj znamenitih zgodovinskih laži

Mnogokaj, kar nas uči zgodovina, ni kakor ni tako, kakor to na prvi pogled izgleda. Mnogo zgodovinskih »dejstev« stoji na prav šibkih nogah.

Navesti vam hočemo nekaj najbolj znanih dogodkov iz zgodovine, ki so jih že ovrgli, ali o katerih hudo dvomijo.

Hanibal ni prešel Alp na ta način, da bi bil lomil skale s pomočjo jesiha, s katerim je baje polival skale, da so pokale, kajti znanstveno je dokazano, da je to izključeno.

Seneka ni bil samo filozof, temveč tudi oderuški izposojevalec denarja, ki je zapustil ob svoji smrti ogromno premoženje.

Obleganje Troje je v glavnem pripovedka in po Homerju je bila Helena stara že 60 let, ko se je Paris v njo zaljubil.

Ludvik XIV. ni ob priliki svoje usmrtnice pokazal obnašanja, ki bi bilo vredno njegovega položaja, kakor poroča zgodovina, temveč je vpil in kričal ter prosil za milost.

Diogenes ni nikoli živel v sodu. To mnenje je prišlo od tega, ker je pripomnil nek biograf, da bi bil lahko živel tako skromen človek v sodu, kakor pes.

Konstantin ni tako svet in pobožen, kakor ga slika zgodovina, kajti umoril je lastno ženo in več svojih sorodnikov. O veri, h kateri se je priznaval, je vedel zelo malo.

Kolumbus ni postavil jajca, da je stalo, da bi premagal svojega nasprotnika. To »umetniško« je naredil stavbni mojster Brunelleschi, ki je hotel pokazati kritikom, ki so ga vprašali, kako misli podpreti kupolo stolnice v Firenci.

Sapho se ni vrgla radi ljubezni do Phaona v morje. To poročilo je lažljivo.

Nero ni bil tako grozen človek, kakor ga slika zgodovina. Njegova mati Agripina ni bila umorjena na njegovo povelje in tudi ni igral nikoli niti harfe, niti kakega drugega instrumenta, med tem ko je Rim gorel in opeval ob tej priliki požara Troje. Te pripovedke izvirajo od Tacita, ki ga je Nero sovražil in od Petronija Arbitra, ki ga je dal radi zarote proti sebi Nero ubiti.

Kraljica Elizabeta ni bila tako sladko bitje, kakor ga opisuje zgodovina. Njen temperament je bil vročekrvn in vsaka malenkost je izzvala v njej tak vihar, da je pozabljala, da je žena in kraljica.

Švicarske zveze ni ustanovil Wilhelm Tell. Tudi ni res, da bi bil streljal Wilhelm Tell z glave svojega otroka jabolko. Imena Wilhelma Tella kljub najnatančnejšemu iskanju niso mogli najti v arhivih švicarskih kantonov.

Tisti, ki trde, da so ovrgli zgoraj navedene običajne trditve zgodovine, so si nekoliko olajšali vest, da ne živijo ljudje več v takih zmotah, čeprav bo ostala na primer pripovedka o Kolumbovem jajcu vedno taka, kakor je bila doslej.

O angleškem jeziku

»Angleški jezik ne sega daleč, ne sega preko mej našega velikega otoka, niti na celem otoku ne gospoduje.« Tako je pisal leta 1582. Richard Mulcaster, angleški gramatik. Takrat je govorilo angleški jezik okrog pet milijonov ljudi in je bil med evropskimi jeziki na petem mestu. Na prvem mestu je stala francoščina, na drugem nemščina, na tretjem italijanščina, na četrtem špaščina in šele na petem angleščina. Dvesto let kasneje je zaostala italijanščina in je ruščina napredovala. Tudi angleščina je med tem napredovala in je že sredi 19. stoletja stala na prvem mestu.

Kako je danes? Tri četrtine vseh pisem na svetu je pisanih v angleščini, več kot polovica vsega časopisja izhaja v angleščini, v tem jeziku napovedujejo tri četrtine vseh radiopostaj svoj program in napovedi. Danes si ne moremo zamisliti po-

morščaka-kapitana, ki ne bi znal vsaj nekoliko angleščine. V diplomaciji izpodriva polagoma, a sigurno angleščina tako francoščino kakor nemščino.

Koliko ljudi govori danes angleščino? Točno je težko na to vprašanje odgovoriti. Angleški jezik govori 112 milijonov ljudi v USA., 42 milijonov v Angliji, 6 v Kanadi, 6 v Avstraliji, 3 na Irskem, 2 v Južni Afriki in okrog 3 milijoni v angleških kolonijah. To vse skupaj zneso 174 milijonov. K temu je treba prišteti še vse one, ki jim angleščina sicer ni materinski jezik, a ga govorijo in so v angleškem duhu vzgojeni: 13 milijonov v USA., 1 milijon v Angliji in dva milijona v ostalem svetu, kar zneso vse skupaj 191 milijonov.

Ruščino govori kot materinski jezik samo 90 milijonov državljanov SSSR. — Ruščini sledi nemščina, ki jo govori 85 milijonov ljudi, ako prištevamo tudi vse one Nemce, ki se nahajajo izven današnje Nemčije. Ali stoji na četrtem mestu francoščina ali špaščina, je težko dognati; oba jezika imata okrog 55 milijonov ljudi, ki govorijo ta jezik. Sledi jima italijanščina, a ostali jeziki daleko zaostajajo za temi navedenimi.

Angleščina prednjači daleko pred vsemi drugimi in njena pot je odprta še mnogo večjemu razvoju. Tako govori in piše danes 15 odstotkov prebivalstva Filipinov angleški jezik. Trgovci vsega sveta si danes dopisujejo v angleščini in na Japonskem lažje v trgovskem svetu izhajate brez japonsčine, kakor pa brez angleščine.

Angleščine se ni težko naučiti, kajti angleščina je zelo enostaven jezik, ki se na primer s kompliciranostjo slovenskega jezika niti primerjati ne da. Besede so kratke, le izgovarjava dela nekaj časa učečemu se človeku težave.

Vprašanje je, ali bo angleščina obdržala svojo sedanjo obliko ali ne. Kakor kaže praksa, je ne bo obdržala, kajti Angleži, ki so v tesnih trgovskih stikih z Ameriko, dopuščajo, da se posebno po vojni vriva v angleški jezik vse polno tistega angleškega jezika, ki ga govorijo v Ameriki in ki ni že več pravi angl. jezik. Vsi tehnični izrazi in sploh izrazi, ki se tičejo trgovskega sveta, se nekako sami od sebe vrivajo v današnjo angleščino, ki jih brez vsega sprejema in se niti ne trudi, da bi našla pravi angleški izraz za nje.

Crni pater Goughlins pred mikrofonom

Prav nič ni pretirano reči, da ima za ameriškim predsednikom največ slušalcev v radiu pater Goughlins črnc, kajti znano in ugotovljeno je, da poslušajo njegove pridige vsako nedeljo okrog 50 milijonov slušalcev. Pater Goughlins spada med največje revolucionarje sedanosti in med najpopularnejše osebe Amerike.

Kdo je ta mož? Oče je bil navaden mornar, potem je bil nameščen pri pogrebem društvu v župniji v Hamiltonu, kjer je sedanjí pater Goughlins ministrant. Mladi Goughlins je bil v šoli šolskih sester in je po dovršenih srednješolskih študijah postal duhoven. Predno je bil nastavljen kot dušni pastir v diecezi Detroit, je bil osem let učitelj filozofije in angleškega jezika v Assumption-kolegiju v Sandwichu v provinci Ontario.

Leta 1926. ga je pozval škof, da ustanovi novo cerkev za detroitski proletarijat. Pater Goughlins je ustanovil danes tako slovitó cerkev sv. Terezike. Z ozirom na to, da je bil dober govornik, da je imel prijeten glas in da je bil vedno poln novih idej, je bila cerkev takrat, ko je on pridigal, vedno natrpana vernikov. Kmalu je bila cerkev premajhna in tedaj je prišel na idejo, da bi govoril po radiu, da bi ga mogli poslušati tudi oni, ki ne morejo v cerkev iz tega ali onega razloga. Zato je objavil 15. avgusta 1926. leta, da bo govoril po radiu. Ker more storiti to vsakdo v Ameriki, če plača predpisano takso, so namestili na njegovi prižnici mi-

Vkuhavaj sadje!

Nudimo la kompletne lonce za vkuhanje, komad a din 120.-
SIEMENS KOZARCI za vkuhanje sadja in sočivja najbolje kakovosti, zelo poceni, vsakdo si jih lahko nabavi!

PINTER & LENARD

Maribor, Aleksandrova 34

krofon, skozi katerega je radio raznašal njegove pridige po vsem svetu. Od začetka je govoril samo običajne pridige, tičoč se samo cerkvenih zadev, kasneje pa, ko je začel dobivati dnevno mnogo pisem s prošnjami, naj govori o današnjih najvažnejših problemih sveta sploh, se je spravil na brezposelnost, na izrabljanje delavstva po kapitalu, na nizke mezde itd. Čim je začel pridigati o teh vprašanjih, je prihajalo vsak dan toliko pošte, da si je moral nastaviti nekaj ljudi, da je sploh mogel vsaj približno kontrolirati, kake želje imajo njegovi slušalci. Ponudilo se mu je več radio-odajnih postaj, da bodo prenašale njegove govore. Danes prenaša njegove pridige 27 ameriških postaj. Plačilo teh oddaj, ki znaša tedensko 8000 dolarjev, je vedno vnaprej plačano od poslušalstva, ki z največjo pozornostjo poslušata pater Coughlins.

Pater Coughlins je danes med Američani silno priljubljen, čeprav se je razvila okrog njegove osebe in okrog njegovih pridig ostra debata. Razumljivo je, da njegove pridige niso vsem všeč; kajti mož se ne boji nikogar in napada vse, kar se mu ne zdi prav. Če govori o pomenu mednarodnega kapitala, napade brez vsa-

kega ozira Morgana, Kuhn-Loeba in druge finančne magnate. Po potrebi napade tudi samega predsednika USA in tako je imel pred nedavnim konflikt z oblastmi, ki so ga celo zaprle, a so ga na ostre proteste velikega števila njegovih privrženecv morale kmalu izpustiti.

Da igra veliko vlogo v USA se vidi na primer iz tega slučaja: v svoji pridigi je o priliki pozval poslušalce, naj zahtevajo od svojih poslancev, da brezpogojno podpirajo reforme, ki jih je nameraval uvesti predsednik Roosevelt in za katere bi se moralo glasovati v bližnji bodočnosti. — Detroitški list »Free Press« je začel veliko gonjo proti patru Coughlinsu, češ, da je on kriv, da je nastala v USA panika med vlagatelji denarnih zavodov, ki so radi tega v par tednih ostali skoro brez vlog. Nastala je velika borba, v kateri pa je končno vendarle zmagal pater Coughlins.

Pridige pater Coughlins imajo milijone privrženecv, vendar imajo tudi mnogo nasprotnikov. Nekateri očitajo njegovim pridigam demagogijo. Gotovo je mogoče, da se pater Coughlins tu in tam malo preostro spravi nad koga, a v svojem bistvu se zavzema za res vseobče človeške probleme.

Gospodinja kaj moraš vedeti

Krompirjevi svaljki. Skuhaj krompir v obliki olupl vročega in ga pretlači. Ko se ohladi, primešaj 1 jajce, 6 dkg presnega masla, soli in polovico toliko moke kot je krompirja. Zgneti v srednje trdo testo, ki ga razreži na več koščkov. Vsakega izmed njih razvaljaj na deski z rokama v dolg. 6-7 mm debel pram. Te prame razreži na 4 cm dolge svaljke, ki naj bodo proti obema koncema okoničeni. Kuhaj svaljke 6-8 minut na slanjem kropu. Potem jih odcedi, oblij z mrzlo vodo in ponovno odcedi. Ko se osuše, jih prepraži na presnem maslu in drobtinah. Serviraj jih k mesu v omaki. Lahko pa jih tudi osladiš s sladkorjem, jim primešaj zmetega maka in jih daš kot samostojno jed na mizo. — Morda ni vsakomur znano, da krompirjevo testo ne sme stati, ker postane premehko.

Jajnine, rezance in druge preproste močnate jedi treba kuhati v kropu narahlo, da imajo dovolj prostora; le na ta način kuhane narastejo in se ne sprimejo. Za pol kg jajnin potrebuješ 2-3 litre vode. Ko so toliko mehke, da jih z lahkoto pregrizneš ali brez ovire s pritiskom dveh prstov razpoloviš, so dovolj

kuhane. Odcedi jih, oblij na hitro z mrzlo vodo in jih takoj odcedi. Ali hočeš jajnine rezance ali žličnike opoldne skuhati za večerjo, tedaj pusti kuhane v sveži vodi; šele pred uporabo jih odcedi in ko se nekoliko osuše, jih prepraži na maslu in drobtinah; niti najmanj se jim ne pozna, da niso bili pravkar skuhani. Uporablaj pa po možnosti boljše vrste jajnin, ker se nakuhajo in jih je zato manj treba

Sicite Edinost

Peki pozor!

Vpeljana pekarna se da v najem, peč in inventar je za odkupiti. Mesečna najemnina 200 din. Vprašati za naslov je na upravi tega lista.

Kopalna sezona je tu

Konfekcija **Greta**
Maribor, Grajski trg 1

Dražestni modeli 1939
Kopalni kostumi
Kopalne čepice
Kopalni pasovi
Kopalni plašči
Kopalne torbice
Kopalni čevlji
Garniture za plažo
Robci in shorts

Oglasi v »EDINOSTI« posredujejo med mestom in deželo!